

1 Kolini

Polo'a Efesasi kumate mai'neni avo Kolini kumate mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vava'aite ka'ne. Yisasi'a ako fali'neapati hetiteno ko'ku'napi haitekeno Polo'a 23 kafu akeva mai'neni 1 Kolini ke ka'ne. Kolini vava'moki hokote'a avo ka'a afikakeno anona'a ke'apile mani avo kano apami'ne.

1-2 Nakaeya Polo'na Anumaya Koti'a haiya kava huno nakaeyafe hapalimale'nike'na Yisasi Kalaisi ke ne'afukeno ali'ya'ale hunate'nike'na nakaeya'ae lakanatimo'a Sosenisi'ae lo'kata'a mani avo kata'a Yisasi ke afitapa lapaipafi male'naya vava Kolini kumate mai'naya vava nelapamu'ae. Yisasi Kalaisi'ae lo'katapa mai'naya yafe "Hao'otake kava ohutapa fate akufa vava mai'nae." huno hulapate'ne. Akaeya fate akufa vava maisaya yafe hapalimale'ne. Mi'ko koteka mai'ne'a Anumayati Yisasi Kalaisi aki ali'a asaka nehaya vava'ae lapa'kaeya'ae akai'a fate akufa vava'a maisaya yafe hulapate'ne. Yisasi'a lapa'kaeya'ae lakaeya'ae mi'ko'amokita ala Anumayati mai'ne.

³ Anumaya Koti'afotimo'ae Yisasi Kalaisi Anumayatimo'ae vava ali'ana kayone hu ya'ae lapaipa falu lahapaisea ya'ae lapamisa'ae.

Polo'a Anumayamoteka ke huno amuse hute'ne.

⁴ Yisasi Kalaisi'ae lo'katapa mai'naya yafe Anumaya Koti'a vava alino kayone hu ya'a

lapami'nea yafe nakaeya mi'ko afina lapa'kaeyafe Anumayamoteka amuse hu'na ke hu'na afine'koe.

⁵⁻⁶ Kalaisi ke ako lahapapai'noketapa afitapa alakepa hu'netapa ani keleti Anumaya Kotife afitapa lapaipafi male'nayanaketapa Yisasi'ae lo'katapa mai'naya yafe Anumaya Koti'a mi'ko ya afitapa lapa'kenopa halesea ya'ae mako vaya'aina ani ke hapapaisaya lo'kiya'ae lapaipafi ako lapamikeno havaite'ne.

⁷ Lapamikeno havaite'nea yafe meni afina Anumayati Yisasi Kalaisi'a ko'ku'napakati elineno fole yate fole aisea yafe lapame'atiti nehutapa akeva mai'nayanakeno Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'amo fate fate lo'kiya ya lapami'neanaketapa mako yafe haneolate'ne hutapa ohukae.

⁸ Lo'kiya vaitapa maisaya ya ako lapami'neanaketapa meni'ae ma mopa hano hukefe hisea afina'ae Anumayati Yisasi Kalaisi'a kake hulatesea afina hao'otake yatapi ohanekaiyanaketapa kanale hutapa hetikae.

⁹ Anumaya Koti mafa'ne Anumayati Yisasi Kalaisi'ae lapa'kaeya'ae mako'ke lapaipa lapa'kesale maisaya yafe Anumaya Koti'a lapa'kaeyafe ke huno “Ani kava hukoe.” huno hulapate'nea ke ake'kani olapatekaiyanakeno ani keke huke.

Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'moki fa'ko hu'a aole vaya mai'nae.

¹⁰⁻¹¹ Nepu nasakitapa Kaloe anaka'moki lapa'kaeyafe inake hu'a nahapaike'na afi'noe “Apa'kaeya ke vaike vaike hu'a mai'nae.” hu'a

nahapaike'na Anumayati Yisasi Kalaisi akile ali'na lapauna hesoa ke lahapa'nepauvanaki mako'ke akufa lapaipa lapa'kesa ne'afitapa fate fate ke ohisakeno fa'ko lahapaisea ya fole o'aisea yafe mako'ke lapaipa lapa'kesale maiyo hu'na lahapa'nepauve.

¹² Lapa'kaeya mako'ke mako'ke'mokitapa make hutapa nehaya yafe nehoe “Lakaeya Polo vaya mai'none.” nehake'a mako'amoki “Lakaeya Apolosi vaya mai'none.” nehake'a mako'amoki “Lakaeya Pita vaya mai'none.” nehake'a mako'amoki “Lakaeya Kalaisi vaya mai'none.” hutapa nehaya yafe nehoe.

¹³ Na'ya hiketapa ani ke nehae? Kalaisi akufa ataneno aluka alaka hu'niketapae ani ke nehafe? Nakaeya Polo'na yofa yosale nasaikena lapa'ku lapame ali'na katisoa yafe fali'nofe? Polo'na nakaeya naki ne'a'a li falelapate'nafe? He'e Kalaisi'a lapa'kaeyate fali'nea yafe akaeya aki'ke ne'a'a li falelapate'nayanaki lapa'kaeya “Polo mono ke ne'afoa ve'ka mai'noe.” hutapa oheo.

¹⁴ Lapa'kaeya folakapi Kalisipasi'ae Kaiyasi'ae ana'kai'anike li falenate'noe. Mako vayana li fale o'apate'noa yafe Anumayamoteka ke hu'na amuse hune'atoe.

¹⁵ Haviku mako vaya'moki “Polo akile li falelate'nae.” hu'a hisaki. Lapa'kaeya mi'koma'a Kalaisi akile'ke li falelapate'nae.

¹⁶ Lamake nakaeya Setefanasi'ae anaka'amo'ae li falepate'noa'maki nakesa ne'afoana mako vaya'ae li fale o'apate'noe.

¹⁷ Kalaisi'a nakaeyafe “U'ka mi'ko vaya li falepato.” huno huo'nate'nea'maki nakaeya

hunata'neana “Kanale ke hu'ka fole ai'ka hapapaisanafene.” huno'ae hunata'ne. Mi'ko mopale yafe apa'kenopa hale'nea vaya'moki nehaya akufa ke hu'na hapapaisoa yafe huo'nate'nea'maki Yisasina yofo yosale hakeno fali'nea ke lahapapaisoa yafe hunata'ne. Haviku mopale yafe apa'kenopa hale'nea vaya'moki nehaya ke hisoana Yisasi Kalaisina yofo yosale asaimale'naya kemo'a afa ya'kana hu'yafenake'na ani akufa ke ohukoe.

Kalaisi'a Anumaya Koti lo'kiya'a mai'ne.

¹⁸ Lamake hani yapi ata leke leke nehea atafi ukefe nehaya vaya'moki Yisasina yofo yosale hakeno fali'nea yafe afite'a apa'kesa ne'afea'maki ani ke “Anekinaki ke nehae.” hu'a nehaya'maki lakaeya Anumaya Koti'a laku lame alino ne'katea vaya'mokita Yisasina yofo yosale hakeno fali'nea yafe “Anumaya Koti'a lo'kiya'a hane'ne.” huta ne'afune.

¹⁹ Lamake Anumaya Koti avopi ani ke inake hu'neane
 “Nakaeya apa'kenopafi hale ya hane'nea vaya'ai apa'kenopafati afi ya ali'na atalesukeno fanane huke. Mi'ko yafe apaipa apa'kesa ne'afea vaya'ai apaipa apa'kesa ali'na atalekauve.” hu'neane.

²⁰ Ani ke hu'neanaketa ma mopale yafe lusiya huno apa'kenopa hale'nea vaya'aife na'yane ke hisune? Mono hapali'a hapa'nepaiya vaya'aife na'yane ke hisune? Heti'a ma mopale yafe apa'ke ne'ai'a “Ketimo'a haka hisife ohisifi.” hu'a kake nehaya vaya'aife na'yane ke hisune? Anumaya Koti'a ma mopale yafe apa'kenopa hale'nea

vaya'ai ke'ape “Anekinaki ke nehae.” huno laveli'ne.

²¹ Anumaya Koti'a akai'a akenopa hale'nea ve'kakeno akai'a amuse nehea kava huno ma mopafi vaya'moki apa'kai'api apa'kenopafi hale'nea yateti Anumaya Koti'a ake'a alakepa ohukaya'maki Anumaya Koti aipa akesamo'a inake he “Yisasi'a yofo yosale asaite'a ha'naya ke afi'a apaipafi malesayana apa'ku apame ali'na katikoe.” huno hu'neanake'nae nakaeya ani ke lahapa'nepauketapa ne'afea'maki ani ke mako vaya'moki “Haviku ke nehane.” hu'a nehae.

²²⁻²³ Isaleli vaya'moki inake hae “O'ake'naya avame ya hu lo'kiya ya hisanaketa aketeta Kalaisife afita laipafi malekaune.” nehake'a Kali'ki apa'ke ne'aiya vaya'moki “Lakenopa hale vaya maikune.” hu'a nehaya'maki lakaeya Yisasi Kalaisi'a yofo yosale fali'nea yafe huta fole aita hapa'nepaune. Hapa'nepaunake'a Isaleli vaya'moki “Afita o'apamuna ke nehae.” hu'a apa'kame'ya ami'naya'maki Isaleli nofi o'mai vaya'moki “Ani ke afunana anekinaki ke nehae.” hu'a nehae.

²⁴ Nehaya'maki lakaeya Anumaya Koti'a hapalimale'nea vaya'mokita lakaeya Isaleli vaya'ae Isaleli nofi o'mai vaya'ae lakaeya ako afi'none Kalaisi'a yofo yosale fali'nea ya'mo'a Anumaya Koti lo'kiya ya'ae akenopa hale'nea ya'ae laveli'ne.

²⁵ Anumaya Kotife “Anekinaki kava nehe.” hu'a nehaya'maki ani anekinaki nehea yana lusi lo'kiya ya'a hane'neanakeno mi'ko ma mopale yafe apa'kenopa hale'nea vaya'moki afi ya'api apa'kase'ne. Anumaya Kotife “Fulufulu kava

nehe.” hu'a nehaya'maki ani fulufulu kava'mo'a lusi lo'kiya ya'a hane'neanakeno ma mopafi vaya'moki lo'kiya'api ako apa'kase'ne.

²⁶ He nepu nasakitapa lapa'kesa afifi nehutapa afeo Anumaya Koti'a lapa'kaeya hapalimale'nea afina hana akufa kava nehaya vaya mai'nae? Lapa'kaeya folakapati ma mopale yafe apa'kenopa hale'nea vaya nesu'yate o'mai'nae. Ma mopale lo'kiya'api hane'nea vaya nesu'yate o'mai'nae. Ani kava huno ala apa'ki hane'nea vaya'ai mafa'ne'api nesu'yate o'mai'nae.

²⁷ Nesu'yate o'mai'naya'maki apa'kenopa hale'nea vaya apavuya hisea yafe ma mopafi vaya'moki “Apa'kenopa hale'nea vaya o'mai'nae.” hu'a hu'naya vaya'aina Anumaya Koti'a hapalimale'ne. Lo'kiya'api hane'nea vaya apavuya hisea yafe ma mopafi vaya'moki “Ma vaya fulufulu vaya mai'nae.” hu'a hu'naya vaya'aina Anumaya Koti'a hapalimale'ne.

²⁸ Ma mopafi apa'ki hane'nea vaya'ai lo'kiya'api alino fanane hisea yafe apa'ki o'male vaya'ae “Ina akufa ya mai'nae.” hu'a hune'apataya vaya'ae Anumaya Koti'a hapalimale'ne.

²⁹ Hapalimale'nea yafe mako'ke ve'kamo'a Anumaya Koti aulakale akufa alino nehaisea kava huno “Naki hane'nea ve'ka mai'noe.” huno ohisea yafe Anumaya Koti'a ani akufa vaya hapalimale'ne.

³⁰ Ani kava huno hapalimale'nea'maki Anumaya Koti'a akai'ake Yisasi Kalaisi'ae lo'katapa maisayafene huteno alino makopi aino lo'kalate'neanaketa lakenopa hale ya'mo aepa'a Yisasi Kalaisi'a mai'ne. Yisasi'a hulate'nea

kavateti Anumaya Koti'a lakaeyafe “Alakepa vaya mai'nae.” huno hulateteno honi'ya o'male fate akufa au'ava kava hisuna lo'kiya'a lami'neanaketa lakaeya hao'otake yatimo'a nofi hulata'nea nofipati kalu heno lavalesea miya ataleteno ako kalu heno lavale'ne.

³¹ Ina kava hulata'nea yafe Anumaya Koti avopi inake hu'neane

“Mako ve'kamo'a akai'a aki alino asaka hisea akesa afisuno'aena ani afisea akesa ne'ataleno Anumayamo aki'ake alino asaka hino.” hu'neane.

2

Kolini vaya'moki Yisasife afi'a apaipafi male'naya ke Polo'a huno fole ai'ne.

¹⁻² Nepu nasakitapa nakaeya lapa'kaeyate ako u'na Anumaya Koti'a a'ke'ainaka maleno fala kimale'nea ke lahapa'nepai'na apa'kenopafi hale'nea vaya'moki nehaya akufa ke'ae lapaipamo'a lahapaisea ke'ae lahapa'opai'noa'maki nakai'ni nakesa inake hu'na afi'noe “Nakaeya apa'kaeya folakapi mai'ne'na mako fate yafe hapa'opaikoa'maki Yisasi Kalaisi'a yofa yosale fali'nea ve'kamo keke hapapaikoe.” hu'na nakesa afi'noe.

³ A'ke'ainaka lapa'kaeya'ae mai'noa afina naku-famo'a lo'kiya o'vai'nike'na koli nehu'na atete hu'noe.

⁴⁻⁵ Apa'kenopafi hale'nea vaya'moki hu'naya ke lapame'atiti nehutapa Yisasife afitapa lapaipafi o'malesae hu'na apa'kenopafi hale'nea vaya'moki nehaya ke'ae lapaipamo'a lahapaisea ke'ae ohu'noa'maki Anumaya Koti lo'kiyae lapame'atiti

nehutapa Yisasife afitapa lapaipafi malesaya yafe Yisasi kanale ke nehu'na Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo lo'kiya'a'ae lapaveli'noe.

Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a lakesa afita alakepa hisuna ya nelame.

⁶ Lamake Anumaya Kotife afi'a apaipafi male'a alaki hu'ne'a a'kame ne'malaya vaya'aife nakenopafi hale'nea ke hu'na hapa'nepauva'maki ma mopale yafe apa'kenopa hale'nea vaya'ai ke'ae mopafi kava vaya'ai ke'ae ohu'noa'maki mani mopale kava vaya'ae lo'kiya'api'ae ako fanane huke.

⁷ He'e lakaeya Anumaya Koti'a akenopafi hale'nea ke maleno fala'kimale'nea ke lahapa'nepaune. Anumaya Koti'a ma mopa alo ohu'nenno hokoteno akenopafi hale'nea yapati lakaeya ko'ku'napi haita Anumaya Koti'ae ano hale lo'kiya'a alisuna ka ako vali'ne. Ani ka ako vali'nea yafe mako ke huno fala'kimale'nea'maki meni ani ke ako fole ai'ne.

⁸ Ma mopafi kava vaya'moki ani akenopafi hale'nea ke o'afi'nae. He'e ani ke afi'nininana Anumayamo'a ano hale lo'kiya'amo'a aepa'a hane'nea ve'kake'a yofa yosale nili he'a o'asainine.

⁹ Aepa'a o'afi'naya'maki Anumaya Koti avopi kamale'naya kemo'a inake hu'neane

“Laulakamo'a o'ake'nea ya'ae lakesamo'a o'afi'nea ya'ae vaya apaipa apa'kesafati fole o'ai'nea ya'ae Anumaya Kotina apaipa ne'amea vaya'aife Anumaya Koti'a ako alino avatati hupate'ne.” hu'a kamale'nayane.

¹⁰ Vaya'moki o'afi'naya'maki Anumaya Koti'a ani fala'kino male'nea ke akai'a Fate Akufa Avamu'amoteti ako laveli'ne. He Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a mi'ko ya ne'akeanakeno Anumaya Koti fala'kino ne'afea aipa akesa'ae ako afi'ne.

¹¹ Hana ve'kamo'a mako ve'kamo aipa akesafi hane'nea ke ako afinine? He'e o'afi'nea'maki ani ve'kamo'a akai'a aipafi mai'nea aku mafa'nemo'ke afi'ne. Ani akufa kava hea yana mako ve'kamo'a Anumaya Koti aipa akesafi hane'nea ke o'afi'nea'maki akai'a Fate Akufa Avamu'amo'ke afi'ne.

¹² Afi'nikeno Anumaya Koti'a ma mopafi vaya'moki ne'afea apaipa apa'kesa olami'nea'maki Fate Akufa Avamu'amo'ke ako lamiketa avale'nona yafe lakaeya Anumaya Koti'a lami'nea ya afta alakepa huta afi'none

¹³ Afi'nona yafe ke huta fole ne'auna'maki mopale yafe apa'kenopafi hale'nea vaya'ai ke nohuna'maki Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'a apaipafi mai'nea vaya'aife Fate Akufa Avamu'amo'a lahapaiya ke'ake sali huta hapa'nepaune.

¹⁴ Hapa'nepauna'maki Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'a o'avale'nea ve'kamo'a ani Fate Akufa Avamu'amo nelamea yana o'alikeanakeno "Haviku ya hane'ne." huteno afino alakepa ohu'nea yafe ani ke huno kafino alino apaya hisea Avamuna o'avale'nea yafe aepa'a o'afinine.

¹⁵ O'afinina'maki Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'a ako avale'nisea ve'kamo'a kemo aepa'a afi'neanakeno mi'ko au'ava ya alino fa'ko fa'ka hukeya'maki mako ve'kamo'a akaeyafe "Ina akufa

ve'ka mai'nane.” huno alino fa'ko huo'atese.

¹⁶ Anumaya Koti avopi inake huno kamale'neane

“Anumayamo ne'afea aipa akesa nala'a afi'neanakeno Anumaya alino aya hisea ke hapaïke?” huno kamale'nea'maki

Kalaisi'a akaeya aipa akesa lamiketa ako ali'nona yafe akaeya kemo aepa'a ne'afune.

3

Anumaya Koti ali'ya vaya'aife hu'ne.

¹ Nepu nasakitapa nakaeya lapa'kaeya'ae mai'ne'na “Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a lapaipafi mai'niketapa alopea vaya mai'nae.” hu'na ke lahapa'opai'noketapa lapa'kaeya Kalaisi'ae mai'naya'maki hao'otake lapaipa lapa'kesale a'kame maletapa aise mafa'nekana hutapa mai'naya yafe Yisasi ke o'afi'naya vaya'moki afisaya ke'ake lahapapai'noe.

² Lapa'kaeya alakepa hutapa o'mai'naya yafe “Lo'kiya ne'ya'kana ke o'afikae.” nehu'na nakaeya nu lapamike'kana ke'ake lahapapai'noe. Meni kanafi'ae ani kava nehutapa alakepa hutapa o'mai'naya yafe nu lapamike'kana ke'ake lahapapai'ne'pauve.

³ Hao'otake lapaipa lapa'kesale a'kame maletapa mai'naya yafe nu lapamike'kana ke lahapapai'ne'pauve. Lapa'kaeya nepu lapasakife lapaipa afita haviya hune'apatetapa ke ne'apama'kitapa ata apa nehaya au'ava kava lapa'kaeyapi hane'neana hao'otake lapaipa

lapa'kesa hane'neanaketapa ma mopafi vaya'moki nehaya kava'ake nehae.

⁴ Mako vaya'moki inake nehae “Polo'a laha'nepaiya keleti Yisasife afitapa laipafi male'none.” hu'a nehake'a mako'amoki “Apolosi'a laha'nepaiya keleti Yisasife afitapa laipafi male'none.” hu'a nehae. Ani ke nehayana ma mopale vaya'moki nehaya kava nehae.

⁵ Ani ke nehutapa na'ya hiketapa ata apa nehae? Lapa'kesa afitapa alakepa heo Apolosi'ae ve'ka hana akufa ve'ka mai'ne? Nakaeya Polo'na hana akufa ve'ka mai'noe? La'akaeya ali'ya ve'kala'ake mai'no'anakeno Anumaya Koti'a fate fate ali'ya'a la'amiketa'a ali'no'ae. Ani ali'no'a ali'yateti lapa'kaeya Yisasife afitapa lapaipafi male'nae.

⁶ Nakaeya Yisasi ke lapaipafi ha'kale male'nokeno Apolosi'a li hefino la'kikeno lapaipamo'a fulufulu nehea'maki Anumaya Koti'a akai'ake alino la'ka faekeno nehake.

⁷ Ina kava neheanaketa avina ya neha'kalaya vaya'ai apa'ki'ae li hefi'a nela'kea vaya'ai apa'ki'ae alitapa asaka ohukaya'maki ani avina ya alino la'ka faekeno nehakea ve'kamo aki Anumaya Koti aki'ake alita asaka hisune.

⁸ Anumaya Koti ke ha'kalaya vaya'ae li hefi'a nela'kea vaya'ae mako'ke akufa ali'ya ali'na'anake'ana ani aolemokani ali'ya'anileti hailavi kaselavi hu'ana miya'ani alika'ae.

⁹ He la'akaeya Anumaya Koti'ae lo'kata'a makopi mai'neta'a ali'ya ne'alu'a ve'kala mai'no'aketapa lapa'kaeya Anumaya Koti hoy'a mai'nae.

Anumaya Koti ali'ya vaya'moki no ki vaya'kana hu'nae.

¹⁰ Lapa'kaeya Anumaya Koti'a kimale'nea no'a mai'naya yafe nakaeya Anumaya Koti vaya alino kayone hu ya'aleti no ki ali'yate kava ve'ka mai'noe. Nakaeya fiko yosa lo'kiya vai'na ako faimale'noanake'a mako vaya'moki hanakae. Mi'ko vaya'moki “Ina kava huta kikune.” hu'a apa'kesa afite'a alakepa hu'a keo.

¹¹ Lapa'kaeya ako afi'nae lo'kiya vaino atafa nehea anumaya yosa Yisasi Kalaisi'a akai'ake mai'ne. Mako vaya'moki mako fate anumaya yosa ofainine.

¹² Anumaya Koti ke hapa'nepaiya vayana no ne'kea vaya'kana hu'a mai'nae. Mako vaya'moki hapapai'naya keleti nona lo'kiya'ake yateti falupa olesea yosaleti'ae u yosaleti'ae kemi yosaleti'ae yafateti'ae ne'kea'maki mako vaya'moki makale kasalino falupa lesea yosaleti'ae hi'yakofaleti'ae ne'ke.

¹³ Ne'kea'maki Yisasi'a kake hulatesea afina mako ya ata kanefe'kana huno fole ne'aino mi'ko vaya'moki ali'ya'api ne'alea ali'ya ani atamo kanefepi avame hupatenno apaleno apasakeke apasakeke hiseapati ali'ya ali'naya ali'ya'apimo'a fole yate fole aisike'a kanale ali'yapi havi ali'yapi vaya'moki akekae.

¹⁴ Akete'a mako vaya'moki kanale ke hapa'nepai'a yafateti no kimale'nisayana no'api ata olesikeno kanale huno hane'niseana ani vaya'moki kanale miya'api alikae.

¹⁵ Anona'a kanale alikaya'maki mako ali'ya vaya'amoki kimale'nisaya no'api ata leseana

mi'ko ali'naya ali'ya'api leno fanane hukeya'maki Anumaya Koti'a apa'kai'api apa'ku apame alino katisike'a kanale hu'a maikaya'maki anona'a kanale miya'api o'alikaya'maki atafati hapa'naya vaya'kana hu'a maikae.

Yisasife afi'a apaipafi male'naya vayana Anumaya Koti no'a mai'nae.

¹⁶ Lapa'kaeya mi'ko'amokitapa Anumaya Koti no'a mai'nakeno Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a ani nopi lapaipafi mai'ne. Lapa'kaeya ani yafe afitapa alakepa ohu'nafe?

¹⁷ Anumaya Koti akai'a fate akufa no'a hane'neanake'a mako vaya'moki Anumaya Koti'a ne'maiya no'a ali'a haviya hutesayana Anumaya Koti'a ani vaya alino haviya hupatekaiye. Ani nona lapa'kaeya mai'nae.

Vaya'ai apa'ki alita asaka ohisune.

¹⁸ Haviku lapa'kaeya folakapi mako vaya'moki apa'kai'api apaote apaote a'a apavataka nehu'a “Ma mopale yafe nakenopa hale'nea ve'ka mai'noe.” hu'a hisaya vaya'moki ani mopale yafe apa'kenopafi hale'nea ya'api atalet'e'a Anumaya Koti'a ne'apamea apa'kenopa hale ya alisae. Alisayana vaya'ai apaulakale anekinaki vaya'kana hu'a maikaya'maki lusi apa'kenopa hale'nea vaya maikae.

¹⁹ Anumaya Koti aulakale ma mopale yafe apa'kenopa hale'nea vaya'moki afi'naya ya'mo'a anekinaki vaya'ai apaipa apa'kesa'kana nehe. Anumaya Koti avopi inake hu'neane “Apa'kenopa hale'nea vaya'moki ke'o'ke ka'o'ke kava nehaya kava'apileti vaya ali'a haviya

nehaya'maki Anumaya Koti'a ma mopale yafe apa'kenopa hale'nea hao'otake ya'api alino kalifu hanakimale'neanake'a yaka kafa he'nike'a ne'valaya kava huno apatafa hu'neanakeno alino haviya hupate'ne.” hu'neane.

²⁰ Anumaya Koti avopi mako'ae inake hu'neane “Anumayamo'a afi'neana ma mopale yafe apa'kenopafi hale'nea vaya'moki ne'afea ya va'yi ohuke.” huno hu'neane.

²¹ Ani yafe mako ve'kamo'a ma mopale vaya'aife “Lusi kanale vaya mai'nae.” huno apa'ki alino asaka ohino. Anumaya Koti'a lapaya hukefe mi'ko yana lapami'ne.

²² Polo'ae Apolosi'ae Pita'ae apa'kaeya lapaya hisaya yafe Anumaya Koti'a lapami'ne. Ma mopa'ae lapavamu'ae fali ya'ae meni kana'ae henaka'a fole aisea kana'ae mi'ko yana lapaya hisea yafe Anumaya Koti'a lapa'kaeya ako lapami'ne.

²³ Lapami'niketapa lapa'kaeya Kalaisi ayapi mai'nakeno Kalaisi'a Anumaya Koti ayapi mai'nea'maki na'ya hiketapa mopale vaya'ai apa'ki alitapa asaka nehae?

4

Anumayamo'a akai'a ali'ya vaya'a alino fa'ko nehe.

¹ Yisasi ke lahapa'nepauna vayatapimokitae lapa'kaeya lakaeyafe inake hutapa lahaisae “Yisasi Kalaisi ali'ya kava vaya mai'ne'a a'ke'ainaka Anumaya Koti'a fala'kimale'nea ke

alino apayapi maleke'a aepa'a hu'a fole ai'nae.” hutapa heo.

² Ali'yate ala kava ve'kamo'a kava ve'ka'amo ha-paisea ke a'kame maleno mi'ko afina ali'ya alino. Anumayamo'a lakaeya ina kava hisuna yafe nehaiye. Ani yafe lakaeya mi'ko afina Anumayamo ke lahapa'nepaune.

³ Lapa'kaeya'ae mako vaya'ae laha'nepaiya ke kanale huno laha'nepaifi havi kava huno laha'nepaifi alitapa fa'ko nahaisaya yafe koli nohoa'maki afa' mai'ne'na nakai'ni nehoha aepa'ni ali'na fa'ko nohoa'maki Anumayamo'ke akai'a alino fa'ko huke.

⁴ Ali'na fa'ko nohoa'maki nakai'ni ne'akoana “Alakepa ali'ya ve'ka mai'noe.” nehoha'maki ani kava nehoha yafe Anumaya Koti aulakale nakaeya alakepa ve'ka o'mai'noa'maki Anumayamo'a akai'ake “Ina kava nehane.” huno alino fa'ko nahaisea ve'ka mai'neanakeno alino fa'ko hune'nate.

⁵ Henaka'a Anumaya Koti'a kake hunatekaiya'maki ani kana fole o'ai'nisiketapa lapa'kaeya vaya alitapa fa'ko nehutapa “Ina kavana hao'otake kava nehae.” hutapa huo'apateo. Huo'apate'nisakeno Anumayamo'a akai'a esea afina mi'ko vaya'moki hao'otake kava nehaya kava hani yapi fala'kimale'naya kavana Anumaya Koti'a alino hale yate fole ainelateno Anumayamo'a akai'a laipafi hane'nea ya aketeno “Kanale kava hu'nafi hao'otake kava hu'nafi?” huno akai'a alino fa'ko lahauke. Akai'a alino fa'ko huteno mi'ko vaya'ai apaipa apa'kesa apaote apaote apa'keteno Anumaya Koti'a “Kanale kava hu'nane.” huno hapapaike.

Kolini vaya'moki apa'kai'api apa'kike ali'a asaka nehae.

⁶ Nepu nasakitapa lapa'kaeya afisaya yafe nakaeya'ae Apolosi'ae alitapa fa'ko olaha'aisaya ke nehu'na ka lapave neli'na inake nehoe Anumayamo avopi hane'nea ke afitapa a'kame maleo. Mako ve'kamo aki alitapa asaka nehutapa mako ve'kamo aki alitapa haviya hisayana lapa'kaitapi lapa'kufa alitapa hai yafe maitapa halove heo.

⁷ Kakaeya vaya apa'kase'ka lusi kanale ve'ka o'mai'nane. Mi'ko male'nana yana Anumayamo'a kami'niki ani yafe na'ya hike'ka kakesa ne'afi'ka “Nakai'nike ani kava nehoe.” hu'ka kakai'ka kakufa ali'ka nehaine?

⁸ Lapa'kaeya Kolini vaya'mokitapa ma ke hutapa nehafe “Lakaitike Yisasi ke ako hai afi'none.” nehutapa “Polo'ae Apolosi'ae mani ke lahapai'aketa o'afi'nona'maki lakaitike ako afi'nonanaketa ako lana'kaseta kava vaya ako mai'none.” hutapa nehafe? Kava vaya mai'nandinana la'akaeya lapa'kaeya'ae lo'kata'a kava vaya'kana huta'a mai'no'ae hu'na hinina'maki lamake lapa'kaeya ani akufa vaya o'mai'nae.

⁹ Nakaeya make hu'na nakesa ne'afoe Anumaya Koti'a lakaeyafe ako hapalimale'nea yafe Yisasi ke ne'afunakeno ali'ya'ale hulata'nea vaya'mokita ala vaya u'a hokotetaketa henaka apa'kame ne'ona vaya aise vaya maisuna yafe hulata'ne. A'ke'ainaka kame vaya'moki ako kake humale'ne'a hapake'a nefalea vaya'kana huta lakaeya henaka ne'ona vaya mai'nonanake'a vaya'moki'ae ko'ku'napi kayo kayo vaya'ae

lakaeya nelake'a "Lo'kiya'api o'male'nea vayane." nehu'a kiki hulata'nae.

¹⁰ Lakaeya Kalaisi ali'ya ne'alunake'a vaya'moki lakaeyafe "Aneki vaya'kana hu'a mai'nae." hu'a nehaya'maki lapa'kaeya inake nehae "Kalaisi'ae lo'kata mai'nona yafe kanale lakenopafi hale'nea vaya mai'none." hutapa nehaya'maki lakaeya lo'kiyati o'male'nea vaya mai'nona'maki lapa'kaeya inake nehae "Lo'kiyati hane'nea vaya mai'none." hutapa nehae. Lapa'kaeya lapa'ki ali'a asaka nehaya'maki lakaeyafe "Olahaiya vaya mai'nae." hu'a nehae.

¹¹ Yisasi ke nehuna yafe a'ke'ainaka'ae meni'ae ne'yafe laka neleno life nelahauno kenati vala ne'aino havaesuna no'ae ohane'niketa uteta nehunake'a kayo nelame.

¹² Layapati ali'ya alunakeno moni fole aiketa ne'ya alita ne'none. Vaya'moki hu'a haviya hunelataya'maki lakaeya Anumayamoteka ke nehuta inake nehune "Anona'a kanale ya apameo." huta nehune. Lakaeya lusiya hu'a ali'a haviya hunelataya'maki lakaeya vase huta mai'neta ani kana ya ne'alune.

¹³ Hu'a haviya hunelataya'maki apa'kaeya yuna he'a maisaya ke hapa'nepaune. Mi'ko mopale vaya'moki lakaeyafe "Kasali'nea ya ali'a hakaki'a ne'atalaya ya'kana vaya mai'nayanaketa apa'kaeya ke o'afikune." hu'a nehae. A'ke'ainaka'ae meni'ae ani ke hulateme ne'ae.

Polo'a "Nakaeya au'ava kava a'kame maleo." hu'ne.

14 Mani ke afitapa lapavuya hisaya ke no'kaova'maki ne'nahaiya mafa'ne mai'naya yafe lapaipa lapa'kesa ali'na halesoa yafe lapaumomo ne'male'na mani ke ne'kaove.

15 O'afunama'a vaya'moki Kalaisina a'kame visaya ke ali'a lapaya nehaya'maki nakaeya nakai'nike afotapimo'na mai'noe. Yisasi Kalaisi kanale ke nakai'nike lahapapai'noketapa afitapa lapaipafi male'naya yafe nakaeya afotapimo'na mai'noe.

16 Afotapimo'na mai'noa yafe nakaeya ne'mauva au'ava ne'aketapa na'kame maletapa utetapa heo.

17 Ani kava hisaya yafe Timotina hutokeno lapa'kaeya lapa'kekefe ne've. Timoti'a Anumayati'ae lo'kano mai'nenno kanale ali'ya'a ne'alike'na nakaeya nahau nayamopafati ne'nahaiya mafa'ne'ni mai'nea yafe Yisasi Kalaisi'ae lo'ka'na u'ne'na nehoha au'ava yafe huno lapa'kesa hisiketapa ani au'ava kava hisaya ke lahapapaisea yafe ne've. Ne'vike'na nakaeya fate fate kumate u'na Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'aife ani ke hapa'nepauve.

18 Mako'amokitapa nakaeyafe “O'mekaiye.” ne-hutapa lapa'kaitapi lapa'kufa alitapa nehaiye.

19 “O'mekaiye.” hutapa nehaya'maki Anumayamo'a hau'nisikeno'aefena hunatesike'na makale lapa'kaeyate ako ukoe. U'ne'na apa'kai'api apa'kufa ali'a nehaiya vaya'ai u'na ne'apa'ke'na nakaeyafe nehaya ke'ake o'afikoa'maki Anumaya Koti lo'kiya'a hane'nike'a kanale ali'ya ne'alifi afa'a mai'nafi hu'na apa'kekauve.

²⁰ Anumaya Koti'a kava ne'yakaiya yapi lakaeya mai'nona ya'mo aepa'amo'a ina kava huno hane'ne. Lakaeya nehuna ke Anumaya Koti'a nohaiya'maki akai'a lo'kiyaleti kanale huta maisuna yafe nehaiye.

²¹ Nehaiyanake'na lapa'kaeyate visoana lapa'kaeya na'yafe nelahapaiye? Ke lapama'kikefe visufi? Vase hu'na lapa'kaeyafe nahau nayamopafati ne'nahaiya kava hukefe ukoe? Ani yafe etetapa lapa'kesa ne'afitapa alakepa hutapa maisayana lapa'kaeyafe nahau nayamopafati ne'nahaisike'na va'yi hukoe.

5

Kumai kavafe hu'ne.

¹ Lapa'kaeya mai'naya folakapati “Lusi hao'otake kava nehae.” hu'a hake'na afi'noana “Yisasi ke no'afea vaya'moki nohaya kava huno mako ve'kamo'a afo'amo a'ae kumai kava nehe.” hu'a avake hake'na afi'noe.

² Ani kava hu'nea yafe na kava hiketapa “Mi'ko yafe ako afi'none.” hutapa lapa'kufa alitapa nehaiye? Na'ya hiketapa lapavuya nehikeno lapaunumo'a lapaulakafati elino no'me? Lapavuya hisiketapaena na'ya hiketapa ani ve'ka lapa'kaeyapati hafaitalakeno no've? Na'ya hiketapa “Afa'a maiyo.” hakeno mai'ne?

³ Nakaeya aluleka mai'noa'maki name'amo'a lapa'kaeya'ae mai'nike'na nakaeya lapa'kaeya'ae mai'neke'kana hu'na hao'otake kava hu'nea ve'kae “Hao'otake kava nehane.” hu'na Yisasi Kalaisi akile kake hune'atoe.

4-5 Ani ke ako huketapa afi'nayanaki alitapa atalu hutapa mai'naya folakapi nakaeya name'ae Yisasi Kalaisi lo'kiya'ae lapa'kaeya'ae lo'ka'ana mai'na'anaketapa Anumayatimo'a kake hulatesea afina ani ve'kamo aku ame alino katisea yafe Anumayati Yisasi lo'kiya'aleti Sata ayapi avaletapa ateo. Sata'a ani ve'ka kayo amakisikeno akeno ha'ye nehea akufa hano hutese.

Hao'otake kava nehaya vaya'aina hapafaitalesaya ke.

⁶ Lapa'kaeya lapa'kufa alitapa nehaiya kavana alakepa kava alitapa avina nohae. Inaki ma yafe o'afi'nafe? La'nefa falaovateti kai hame'ya maya alo hukefe halekisea ya aise yisi ali'a akunaku hute'a ali'a kalifa'a male'nakeno henaka'a mi'ko'a haleki'ne. Ina haleki'nea akufa kava huno aise hao'otake kava hu'naya ya'mo'a mi'ko vaya'ai folakapi uneno hisikeno hale ne'kea avamete ala hao'otake kava alino fole aike.

⁷ Ala hao'otake kava fole o'aino kanale saufa la'nefa'kana falaova maisaya yafe halekisea yisi ani la'nefa falaovapati alitapa yaka hutaleo. Ani kava nehutapa alakepa kava'ake hutapa maisaya yafe ani hao'otake ya alitapa yaka hutaleo. A'ke'ainaka vaya'moki hao'otake kava'ape afi'a sipi sipi afu he'naya akufa kava huno lakaeya alakepa kava huta maisuna yafe Yisasi'a fali'ne. Fali'nea yafe yisi alitapa atale'naya avamete hao'otake yati atalesune.

⁸ Ani yafe a'ke'ainaka vaya'moki sipi sipi he'a amuse hu'naya akufa kava huta amuse nehuta Anumayamona a'kame ne'uta vaya afita haviya hupatesuna kava'ae hao'otake kava'ae ataleteta

afita alakepa hu'neta aole lakesa o'afita lamake ke'ake huta maisune.

⁹ Ako ka'na lapami'noa avopi inake hu'noe “Kumai kava nehisaya vaya'ae lo'katapa o'maiyo.” hu'na kamale'noe.

¹⁰ Ani ke hu'noana a'yafa nehava'a kumai kava nehu'a Yisasi ke no'afea vaya'ae lo'katapa o'maiyo hu'nae nehoe. Ani vaya'moki alu ve'kamo yafe ake'a hapa'ye nehu'a apa'ke'atike ke nehu'a kumaya ya nehu'a ako fali'naya vaya'aife anumayati mai'ne hu'a apa'kisana nefaiya vaya'ae mai'naya'maki ani vaya'ae lo'katapa o'maisayana mi'ko ma mopa alaki ataletapa ukae.

¹¹ Ukaya'maki nakaeya ani avo ka'noa avo'mo aepa'a inake hu'na ka'noe Yisasife afi'a apaipafi male'naya nepu lapasaki folakapi mako ve'kamo'a a'yafa nehavano kumai kava nehuno alu ve'kamo yafe akeno ha'ye nehuno ako fali'naya vaya'aife anumaya'ni mai'ne huno akisana nefaiya kava nehuno vaya'aife huno haviya hune'apateno atu li ne'neni anekinaki nehuno ake'atike ke huno ano apavataka nehuno kumaya'ya nehisea kava huno nepu lapasaki ani kava nehisaketapaena apa'kaeya'ae lo'katapa o'maiyo. Ani kava nehaya vaya'ae lo'katapa ne'ya o'neo hu'na lo'kiya ke nehoe.

¹²⁻¹³ Anumayamo a'kame no'vaya vaya nakaeya kake hupatesoa ali'ya'ni o'male'nea'maki Anumaya Koti'a akai'a ali'yanakeno kake hupatekaiye. Lakaeya'ae mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi ne'malaya vayana alitapa fa'ko hune'apatetapa “Hao'otake kava oheo.” hutapa hapa'maesaya ali'yatapi hane'ne huno Anumaya

Koti avopi inake huno kamale'neane
 “Lapa'kaeya'ae lo'ka'a mai'nisayapati hao'otake
 kava hisea ve'ka hafaitapa ataleo.” huno
 kamale'neane.

6

*Yisasife ako afi'a apaipafi male'naya vaya'moki
 nepu apasaki apavale'a kake huo'apateo.*

¹ Mako nepu lapasaki'ae ke vai'netapaena kake hupatekefena na'ya hiketapa Anumayamo a'kame no'malaya kava vaya'aite apavaletapa ne'vae? Lapa'kaeya ina akufa kava nehaya yafe lapavuya hino. Ina kava ohutapa Yisasife ako afi'a apaipafi male'naya vaya'aite'ke apavaletapa vike'a ketapi afi'a fa'ko hunelapate'a ali'a kanale hulapateo.

² Yisasife afi'a apaipafi male'naya anaka'moki henaka'a ma mopale vaya kake hupatekae hu'naya ke o'afi'nafe? Lapa'kaeya henaka'a mopale vaya kake hupatekaya'maki na'ya hiketapa aise yafe “Ke alita fa'ko hisuna lo'kiyati o'male'ne.” hutapa nehae?

³ Henaka'a lakaeya ko'ku'napi kayo kayo vaya kake hupatekaune ke lapa'kaeya o'afi'nafe? Ani kava hukunanaketa ma mopale kake hisaya yana aise yanakitapa lapa'kaeya alitapa fa'ko hukae.

⁴ Mako ke lapa'kaeya folakapi fole aisiketa-paena “Ani ke alita fa'ko hisune.” hutapaena na'ya hiketapa Anumayaleka a'kame no'malaya vaya'aite alitapa ne'vae? He'e ani kava nehayana hao'otake kava nehae.

⁵ Lapavuya hisaya yafe mani ke nehoe. Havi kava nehaki lapa'kaeya folakapi aole

ve'kala'mokani ako ke vai'nisa'akeno'aena lapa'kaeya folakapi mako akenopa hale'nisea ve'kamo'a folaka'anifi heti'neni ke'ani alino fa'ko hanaisea ve'ka o'mai'nife? He'e mai'nekaiye.

⁶ Mai'nekaiya'maki na'ya hiketapa ani ve'kale kake ohutapa nepu lapasaki kake hupatekefena Anumayamo a'kame no'malaya vaya'aite avaletapa ne'vae?

⁷ Anumayamo kate ne'visakeno ke vai ya fole ainaketapaena kake hupatesayana ani hao'otake kava hu'nayaketapa ako asakaulavi'nae. Mako ve'kamo'a hao'otake kava hukate'niseana ani kavafe “Afa yane.” nehu'ka kake huo'ataninana kanale hinine. Mako ve'kamo'a kakaeya ya kumaya ali'nisike'kaena “Afa yane.” nehu'ka kake huo'atesanana kanalene.

⁸ Kanale hinina'maki ani kava ohutapa nepu lapasaki kake hupatesaya yate apavaletapa ne'vayana havi kava hune'apatetapa apa'kaeya ya kumaya'ya ya nehayana hao'otake kava nehae.

⁹ “Hao'otake kava nehaya vayana Anumaya Koti'a kava yakaisea kumate ohaikae.” huno hu'nea ke o'afi'nafe? Ani yafe afitapa alakepa hutetapa kasuke'ake ke o'afeo. Ma hao'otake kava nehisaya vaya'moki Anumaya Koti kava yakaisea kumate ohaikae a'yafa nehava'a kumai nehe'a ako fali'naya vaya'aife anumayati mai'ne hu'a apa'kisana nefai'a alu ve'kamo a'ae avayu nehu'a ve afalu'ae ve alave kava nehisaya vayana Anumaya Koti'a kava yakaisea kumate ohaikae.

¹⁰ Kumaya nehe'a alu ve'kamo yafe ake'a hapa'ye nehu'a atu li ne'ne'a anekinaki nehu'a mako vayafe hu'a haviya hune'apate'a kasuke

nehu'a kumaya ya nehisaya vayana Anumaya Koti'a kava yakaisea kumate apaukosa lamake huno o'malekaiye.

¹¹ Lapa'kaeya'ae mako mai'naya vaya'moki a'ke'ainaka ani akufa havi vaya mai'naya'maki Anumayatimo Yisasi Kalaisi akileti'ae Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amoteti'ae havi yatapi ako ano kalopatale'niketapa fate akufa vaya mai'netapa Anumaya Koti aulakale “Alakepa vaya mai'nae.” huteno alino kanale hulapate'ne.

Lakaeya lakufa Fate Akufa Avamu'mo no hane'ne.

¹² Mako vaya'moki inake hu'a nehae “Mi'ko Mosese ke male male'nea ke a'kame o'malesunana kanalene. Mi'ko hisuna kavana ka o'a'kani'neanaketa afa'a hukune.” nehaya'maki nakaeya inake nehoe mi'ko kava'mo'a laya ohukeanake'na nakaeya naha'o'maesea kava ohukoe. Nakaeya afa'a hunina'maki ani kava'mo'a nofi hunatesea yafe nakaeya ani kava ohukoe.

¹³ Mako vaya'moki inake nehae “Anumaya Koti'a ne'ya nesuna yafe laipa alo humale'ne. Ne'ya nesuna yafe ne'ya alo hu'neanaketa afa'a nekaune.” hu'a nehaya'maki Anumaya Koti'a henaka'a ne'ya'ae laipa'ae alino fanane hukea'maki lakaeya kumai hesuna yafe Anumaya Koti'a vaya lakufa alo huo'male'nea'maki Anumaya'ae lo'kata mai'netae akai'a ali'ya alisuna yafe lakufa alo humale'nenon Anumayamo'a laya hisea yafe mai'ne. Ani yafe kumai kava ohisune.

14 Anumaya Koti'a Anumayati Yisasi'a fali'neapati akufa ako alino hetite'ne. Alino hetite'nea kava huno lo'kiya'aleti lakaeya fali'nisunana ani kava huno lakufa alino hetilatekaiye.

15 O'afi'nafe Yisasi Kalaisi'ae maita hapaita mai'nona yafe lakaeya lakufa laiya laya laulaka lakesa Kalaisi ya'ake hane'ne. Ani yafe hana'ya huta Kalaisi'ae hapaita mai'nonapati kumai nehaya a'ne'ae makopi nehavaone? Havaesunana Yisasi'a akai'a kumai a'ne'ae havaesea akufa kava huta hava'none.

16 Anumaya Koti avopi inake huno kamale'neane

“Ve alave hisa'ana mako'ke ana'kufa hapakaiye.”
hunon kamale'neane.

Ani kava hu'na'a'maki mako ve'kamo'a kumai a'ne'ae lo'kano havaeseana ani kava huno mako'ke ana'kufa hapakaiye. Ani yafe o'afi'nafe?

17 Mako'ke ana'kufa hapakaiya'maki Anumaya'ae maino hapaisea ve'kamo'a ani kava huno Anumaya'ae mako'ke anaipa ana'kesale maika'ae.

18 Inaki lapa'kaeya kumai he yafe koli nehutapa ataletapa lapaune heo. Mi'ko hao'otake kava'mo'a vaya apa'kufa alino haviya nohea'maki kumai he kava'mo'ke vaya apa'kufa aku'ainaka'ae ameka'ae alino haviya nehe. Ani yafe koli nehutapa ataletapa lapaune heo.

19 O'afi'nafe lapa'kufa Fate Akufa Avamu'amo no'a hane'niketapa Anumaya Koti'a akai'a Fate Akufa Avamu'a ako lapami'nikeno lapaipafi mai'ne. Ani yafe lapa'kufa lapa'kaitapi ya o'male'nea'maki Anumaya Koti ya hane'ne.

²⁰ Anumaya Koti'a ala miyateti lapa'kaeya ako miya helapate'nea yafe lapa'kufa lapa'kaeya ya o'male'niki Anumayamo akai'a ya hane'nikeno miya helapate'nea yafe lapa'kufa yakai'netapa kanale au'ava kava'ake nehutapa Anumaya Koti aki alitapa asaka heo.

7

Ve alavemoki kanale hu'a maisaya au'ava kavafe hu'ne.

¹ Lapa'kaeya avo katapa nafike'naya yafe laha-papaikuki afeo. Mako ve'kamo'a a o'alisea akesa hinakeno'aena a o'alino afa'a maiseana kanale huno maike.

² Kanale huno maikea'maki apa'kufa ake'a hapa'ye nehu'a kumai he kava'mo'a lusiya huno fole aino hane'nea yafe mi'ko vemoki a alisake'a a'nemoki ve alisae.

³ Ve alave mai'na'a yafe a'amo'a "A'yafa havakau'ae." hisikeno'aena anau'amo'a "He'e." ohise. Anau'amo'a ani kava huno "A'yafa havakau'ae." hisikeno'aena a'amo'a "He'e." ohise.

⁴ Mako'ke alavela mai'na'a yafe a'mo akufa akai'a akufa o'male'niki anau'amo'ke kava hisea akufa hane'ne. Ani kava huno vemo akufa akai'a akufa o'male'niki a'amo'ke kava hisea akufa hane'ne.

⁵ Ina akufa ya hane'nea yafe vemoka a'kamofe "He'e." huo'ato. A'moka anau'kamofe "He'e." huo'ate'ka mako'ke lanaipa lana'kesale mai'netana "Aise kana'a afina ve alave kava ohuta'a Anumaya Kotiteka ke huta'a afikekau'ae." hutetana etetana ve alave ya hi'ao. Ohisa'ana Sata'a ano lanavataka hisiketana fate ve'ae fate

a'ne'ae apa'ketana lahana'ye hu yafenaki aise'a maiketana hi'ao.

⁶ Mani nehoe ke lapaya hu kefe nakai'ni nakesafati nehuki Anumaya Koti ke male male'nea ke ohu'noe.

⁷ Anumaya Koti'a a o'alisoa lo'kiya nami'neanake'na nahaeya mai'noa'maki mi'ko vaya'moki nakaeya hu'noa kava hisaya yafe ne'nahaiya'maki Anumaya Koti'a akai'a lo'kiya'a mako'ke mako'ke'mokita lami'niketa laote laote kava huta mai'neta fate fate laipa lakesa afita mai'none.

⁸ Nahaeya've'ae a'mafa'ne'ae kaite ve'ae kaite a'ne'ae fe mani ke nehoe nakaeya a o'ali'na ne'mauva kava hutapa maisune hutapaena kanalene nehoe.

⁹ Kanalene nehoe'maki apa'kufa ake'a hapa'ye hu ya'mo afa' lo'kiya vai'a apaipa kava yakaisaya lo'kiya'api o'male'niseana a alisake'a ve alisake'a hisae. A alisayana kanale'maki a o'ali'a afa'a maisayana ata lapale'yafenaki a'ke alisae.

¹⁰ Ve alavemokitapa lapaumomo male'noa ke hu'na lo'kiya vai'na lahapapaikefe hoe. Nakai'ni nakesafati nohoa'maki Anumayamo hu'nea ke nehoe. A'nemokitapa anautapimoki o'apataleo.

¹¹ O'apatalekaya'maki apatalesaya a'nemokitapa mako fate vele o'maitapa afa'ake maiyo. Afa'a o'maisaya lapa'kesa hinaketapaena etetapa anautapimo'ae utapa ke hutapa falu hutetapa mako'ke lapaipale maiyo. Vemokitapa a'netape "Lahapafaitalonaki veo." hutapa oheo.

¹² Mako vaya'mokitapa'ae afisaya ke nehoe. Mani ke Anumayamo'a ohu'nea ke nakaeya nake-

safati nehoe. Yisasife afino aipafi male'nisea ve'kamo a'mo'a Anumayamo a'kame o'maleno havikopa ne'maiya a'mo'a anau'amo'ae maisea akesa hisikeno'aena anau'amo'a “Ako katala'noki ako uvo.” huno huo'atese.

¹³ Yisasife afino aipafi male'nisea a'mo anau'amo'a Anumayamo a'kame o'maleno havikopa ne'maisea ve'kamo'a a'amo'ae maisea akesa hisikeno'aena a'amo'a “Ako katala'noki ako uvo.” huno huo'atese.

¹⁴ Huo'atekaiya'maki Yisasife afino aipafi male'nea a'amo'a Yisasi ke no'afea ve'ka'ae lo'kano ne'maiya yafe ani Yisasi ke no'afea anau'amo'a Anumaya Koti aulakale fate akufa ve'ka mai'ne. Mai'nikeno Yisasife afino aipafi male'nea anau'amo'a Yisasi ke no'afea a'ae lo'kano ne'maiya yafe ani Yisasi ke no'afea ana Anumaya Koti aulakale fate akufa a mai'ne. Anumaya Koti aulakale fate akufa vava o'maisa'ana mafa'ne'animoki'ae ani kava hu'a fate akufa mafa'ne o'maikaya'maki lo'ka'ana maisa'ake'a Anumaya Koti aulakale fate akufa mafa'ne mai'nae.

¹⁵ Mai'naya'maki Yisasi ke no'afea ve'kamo'a Yisasife afino aipafi male'nea a'a atalesea akesa afiseana afa'a atalese. Yisasi ke no'afea a'mo'a Yisasife afino aipafi male'nea anau'amona atalesea akesa afiseana afa'a atalese. Atalekaya'maki Yisasife afi'a apaipafi male'naya vefi api nofi alino atafaipate'neapati nofi ako alino kalu hetale'nike'ana afa'a mai'na'ae. Anumaya Koti'a laipa falu hisuna yapi maisuna yafe ke hiketa akaeyateka e'none.

¹⁶ E'nona'maki Anumayamo a'kame ne'vana

a'moka akaeya'ae mai'nisanana anau'kamo'a aipa aino yahae hisifi? Aino yahae hinakeno Anumaya Koti'a aku ame alino katisikeno aino yahae hisifi ohisifi ina'a o'afi'nane. Aipa aino yahae hisea yafe kame'atiti ho. Anumayamo a'kame ne'vana ve'kamoka akaeya'ae mai'nisanana a'kamo'a akai'a aipa aino yahae hisikeno Anumaya Koti'a aku ame alino katisikeno aino yahae hisifi ohisifi ina'a o'afi'nane. Aipa aino yahae hisea yafe kame'atiti ho hu'nae nehoe.

Anumaya Koti'a “Ina kava hutapa maiyo.” huno hulata'nea kava'ake huta maisune.

¹⁷ Anumaya Koti'a mi'ko vaya u'e'a hu'a maisaya au'ava ya fa'ko huno apami'neanaketapa mi'ko'amokitapa Anumayamo'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nea afina “Ina kava hu'ka mai'ne'ka ali'ya aleo.” huno kahapai'nea kava'ake ho. Ani ke fate fate kumate u'na Anumayamo anaka'aina hapa'nepauki afeo.

¹⁸ Mako vaya'moki Anumayamo'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nea afina Yuta vaya'moki nehaya kava hu'a akoya ano'a laka hu'nea afukuna hane'nikeno eteno ani afuku'mo ano vala'vala nehea kava huno fala o'kise. Anumaya Koti'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nea afina mako Yuta nofi o'mai vaya'moki “Yuta vaya mai'nae.” hu'a hulatesae nehu'a apa'koya ano'a laka ohu'naya vaya'moki “Meni laka hukune.” hu'a ohisae.

¹⁹ Apa'koya ano'a laka nehisafi laka nohisafi ani aole kavana afa'a atupale ya hane'niki Anu-

maya Koti keke afitā a'kame malesunana aepa'a hane'ne.

²⁰ Inaki mi'ko'amokitapa Anumaya Koti'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nea afina mai'nana no'ae ne'alina ali'ya'ae o'atale'ka mako'ae ani kava'ake ho.

²¹ Mako ve'kamoka kava ve'kale miya o'ali ali'ya alisanana nofipi mai'nanakeno Anumaya Koti'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'neanaki kanalene nehu'ka ani ali'ya aleo. Alikana'maki “Meni nofi huo'kate'noanake'ka afa'a maikane.” huno hisike'kaena amuse nehu'ka afa'a uvo.

²² Mako ve'kamoka miya o'ali ali'ya ne'alina nofipi mai'nanakeno Anumaya Koti'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nike'ka Anumayatimo'ae lo'ka'ka mai'nana yafe Anumayamo'a hao'otake ya'ka alino nofi humale'neapati ako alino kalu hekate'nea yafe nofipi mako'ae o'mai'nana'maki mako vaya'moki nofi huo'apatake'a afa'a mai'nakeno Anumaya Koti'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nikeno Yisasi Kalaisite miya o'alisaya ali'ya vaya'a mai'nae.

²³ Anumaya Koti'a ala miyateti miya faino lapavale'niketapa akaeya vaya ako mai'nayanaki mopale vaya'moki lapa'kaeya lapaipa lapa'kesale kava yakai olapatesae hu'nae nehoe.

²⁴ Nepu nasakitapa Anumaya Koti'a “Nakaeya mafa'ne maiyo.” huno ke hu'nea afina mai'naya au'ava'ae ali'ya ne'alea ali'ya'ae ne'alitapa “Hai mai'none.” hutetapa Anumayamo'ae lo'katapa utetapa heo.

Ve a'nemoki vele o'mai'naya vaya'aife hu'nea ke.

²⁵ Anumaya Koti'a kalaki aino hautakinateteno “Kava ve'ka mai'nane.” hunate'nike'nae ke hukefe nehoe. Anumayamo'a ke male male'nea ke mani ke ohu'nea'maki Anumayamo'a naya hike'na nakaeya nakesafati afi'na alakepa hute'na vele o'mai'naya a'mafa'ne'ae ke hukefe hoe.

²⁶ Meni kanafi lusi kana'ake ya fole ne'aiya yafe inake hu'na nakesa ne'afoe meni mai'naya akufa avamete mako'ae ani kava hutapa maiyo.

²⁷ Maikaya'maki a ako ali'nana ve'kamoka a'kae “Ako kataloe.” hu'ka huo'ato. A o'ali'nisana ve'kamoka “A o'aleo.” hu'nae nehoe.

²⁸ Nehoa'maki a alisanana hao'otake kava ohane'niki kanalenake'ka a alikane. A'mafa'nemoka vele maisanana hao'otake kava ohukana'maki ve alave mai'nisa'api kana'ake ya lana'kaeyapi fole aikike'nae ani ya'mo'a lana'kaeyapi fole aisea yafe nakaeya no'nahaike'nae meni mai'naya avamete maiyo hu'nae nehoe.

²⁹ Nepu nasakitapa ma mopale mai'nona kana ako avayakefe nehea yafe meni aepa hetapa Anumayamofena lapa'kesa ne'afitapa a ali'naya vaya'mokitapa a'netape lapa'kesa o'afitapa a o'ali vaya'kana hutapa maisae hu'nae nehoe.

³⁰ Ma mopale mai'nona kana ako avayakefe nehea yafe mako vaya'moki apaipamo'a kana'ake hapaik'e'a “Avi lesaya kava hisune.” hu'aena avi ole apaukosa kali'a maisae. Amuse nehaya vaya'moki amuse ohu vaya'kana hu'a maisae. Afeno'ya'api miya he'a male'naya vaya'moki miya he'a o'male vaya'kana hu'a maisae.

³¹ Mani mai'nona mopa ako hano hukefe nehiki mako vaya'moki mopale moni afeno'api

hane'niseana mani mopale yafe apa'kesa afifi ohisae.

³² Mopale yafe lapa'kesa afifi nehutapa lapa'kesa lapa ai yafe nakaeya no'nahaiye.

A o'alino ne'maiya ve'kamo'a Anumayamo'a nehaiya kava hisea yafe'ke akesa ne'afino Anumayamo ali'yafe'ke akesa afifi huno mai'ne.

³³ Ne'maiya'maki a'a mai'nea ve'kamo'a mopale yafe a'amo amuse hisea ya'ae nehaiye.

³⁴ Ani aole akesa ne'afea ve'kamo'a mako kaya Anumayamofe akesa ne'afino mako akesamo'a ma mopafi yafe akesa ne'afea'maki me'ku a'ae a'mafa'nemoki'ae Anumayamo kavafe'ke apa'kesa ne'afi'a apa'kaeya “Nakufa'ae naipa'ae Anumayamo fate akufa ya'a hane'ne.” nehu'a kava ne'yakai'a kanale hu'a ali'ya'a ne'alea'maki vele mai'naya a'nemoki anau'apimoki amuse hupatesaya yafe mopafi yafe'ke apa'kesa ne'afe.

³⁵ Mani kemo'a kana lahapaisea ke nohuki lapa'kaeya lapaya huno lahapa'maesea yafe nehoha'maki kanale hutapa aole lapa'kesa o'afitapa Anumayamofe lapa'kesa afifi hutapa maisaya yafe nehoe.

³⁶ Mako ve'kamo'a akai'ale hapalimale'nisaya a'mafa'ne “Lo'kata'a o'maiku'ae.” huteno henaka'a akufamo'a akeno ha'ye huteno “Kanale kava huo'ate'noe.” huteno ne'nahaiye hisike'a ani a'mafa'ne havai'a amisae. Havai'a amisayana ani ve'ka hao'otake kava nohe.

³⁷ Hao'otake kava nohea'maki mako nahaeya'mo'a akai'a akufa akeno ha'ye hu aipa akesa kanale huno kava ne'yakaiya ve'kakeno akai'ale hapalimale'naya a'mafa'ne “Anumayamo

ali'ya alisu'a yafe afa'a la'aote la'aote maiku'ae.”
huno akesa afiseana kanale kava nehe.

³⁸ Ani yafe mako ve'kamo'a akai'ale hapalimale'naya a'mafa'ne aliseana kanale kava hu'kea'maki mako ve'kamo'a akai'ale hapalimale'naya a'mafa'ne o'aliseana mako'ae akaseno kanale kava nehe.

Kaite a'ne'ai ke.

³⁹ Vele havai'a ate'naya a anau'amo'a ofalino afa'a mai'niseana ani a'mo'a fate vele o'vise. O'ukea'maki anau'amo'a falitesikeno'ae'ke fate vele maisea akesa hiseana kanalenakeno vele maikea'maki Anumaya'ae lo'kano uneno nehisea ve'kale'ke maise.

⁴⁰ Maikea'maki nakaeya mani ke nakesafati inake nehoe “Afa'a maisoe.” hisuno'aena alu vele o'maiseana lusi amuse hu'ke hu'nae nehoe. Nehoa ke nakesa ne'afoana Fate Akufa Avamu'mo'a mani ke nahapaike'na nehoe.

8

Ako fali'naya vaya'aife anumayati mai'ne nehu'a apa'kisana nefai'a ne'ya ne'apamea kavafe hu'ne.

¹ Ako fali'naya vaya'aife “Anumayati mai'ne.” nehu'a apa'kisana nefai'a ne'ya ne'apamea kavafe nafike'naya ke nehoe. Lapa'kaeya inake hutapa nehae “Lakaeya kanale lakesa afi'nona vaya mai'none.” hutapa lamake nehaya'maki ani kanale lapa'kesa afi'naya yana lapa'kufa alitapa nehaiya yanaki alu vaya'aife lahapau lapayamopafati nelahapaiya ya'mo'ke kanale ya hane'neanakeno kositapa lo'kiya vaitapa maisaya yafe lapaya hu'ke.

² Mako ve'kamo'a "Mi'ko yafe ako afi'na alakepa hu'noe." huno akesa ne'afea ve'kamo'a mako yama'a afino alakepa ohu'ne.

³ Afino alakepa ohu'nea'maki mako vaya'moki Anumaya Kotina apaipa ami'naya vaya'aina Anumaya Koti'a apa'keno alakepa huteno "Mafa'ne'ni mai'nae." huno hupate'ne.

⁴ Ako fali'naya vaya'aife "Anumayati mai'ne." hu'a apa'kisana nefai'a ne'apamea ne'ya lapa'kaeya o'nesaya yafe nehuki afeo. Lakaeya afunana ako fali'naya vaya'moki ma mopafi haekafa o'mai'naki Anumaya Koti'a akai'ake mako'ke Anumaya Koti mai'ne.

⁵⁻⁶ Mai'nea'maki mopale'ae ko'ku'napi'ae mai'naya apa'ke'atike anumaya'aife inake hu'a nehae "Ani yana lakaeya anumayati mai'ne." hu'a nehae. Lamake nesu'yate apa'ke'atike anumaya mai'naya'maki lakaeya inake nehune "Afotimo'a akai'ake Anumaya Koti'a mai'nenono mi'ko ya alo humale'niketa akaeya aki'ake alita asaka hisuna yafe'ke ne'maune. Mako'ke Anumayati Yisasi Kalaisi'a mai'ne. Akaeya mi'ko ya alo huteno lakaeya'ae alo hulateteno lavamu lami'ne." huta ne'afune.

⁷ Afi'nona'maki a'ke'ainaka mako vaya'moki ani ke o'afi'naya yafe apa'ke'atike anumayamo aki ali'a asaka hu'naya'maki meni Yisasife afi'a apaipafi male'naya'maki apaipamo'a lo'kiya o'vai'nea yafe ani apake'atikeke anumayamo ne'apamea ne'ya ne'ne'a inake hae "Apa'ke'atike anumayamo ne'ya ne'nonana hao'otake kava nehunanakeno ani ne'ya'mo'a lakaeya alino haviya nelahauno laipa alino honi'ya'ake nehe."

hu'a apa'kesa afi'nae.

⁸ Afi'naya'maki ne'ya nesuna ya'mo'a Anumaya Koti amete lavaleno uno late'nenno laku lame alino o'katike. Ani ne'ya o'nesunapi nesunapi Anumaya Koti aulakale kanale vava o'maikuna'maki ne'ya ne yana afa ya hane'ne huta afi'none.

⁹ Afi'nona'maki “Apa'ke'atike anumayamona ne'amea ne'ya afa'a nekaune.” hutapa hisaya yafe maitapa halove heo. Haviku Yisasife afi'a apaipafi lo'kiya o'vai'nisaya vava'moki lakaeya ne'nesunake'a lakete'a nesayana “Hao'otake kava nehune.” hu'a hisaya yafe havi kate apavaletapa apatesake'a yakale yafenaki maitapa halove heo.

¹⁰ “Apa'ke'atike anumaya o'mai'nae.” hute'ka afi'ka alakepa hu'nana ve'kamoka ani apa'ke'atike anumaya'api afu he'a ne'amea nopi u'ka ne'ya ne'nesanakeno mako Yisasife afino aipafi maleno lo'kiya o'vai'nisea ve'kamo'a kaketenno “Nakaeya'ae afa'a nekauve.” huteno neseana “Hao'otake kava nehu'na havi kate ne'oe.” huno hisea yafe lapa'kaitapi nesaya yafe lapa'kaeya maitapa halove heo.

¹¹ Ani yafe kakaeya afi'ka alakepa hu'nana ve'kamoka ani kafu'kakana'aife Kalaisi'a fali'nea'maki ani ve'kamo'a Yisasife afino aipafi maleno lo'kiya o'vai'neanakeno kakaeya hu'nana kavateti havi kate uno yakaleno falino fanane huke.

¹² Ani hu'nana kava'mo'a kafu'kakana'a “O'nekauve.” huno hu'nea yana neseana Yisasife afino lo'kiya o'vai'nea aku mafa'ne amakisikeno akafu kisea yafe havi kava hune'atane. Kafu'kakanana havi kava hutesanana Kalaisi'ae

havi kava ako hute'nane.

¹³ Ani yafe nafu'nakana'a "Afu o'nekauve. Nesoana havi kapi ukoe." huno hisike'naena nakaeya'ae mako'ae afu alaki o'nekauve. Haviku nafu'nakana'a havi kapi u'yafenake'na ani ne'ya o'nekauve.

9

Polo'a Yisasi ali'ya ne'alino "Miya nameo." huno ohu'nea yafe amuse hu'ne.

¹ Nakaeya ne'mauva au'ava akeo. Mako ma mopale ve'kamo'a "Ina kava ho." huno natafa nehife? He'e nakai'ni nakesafati mi'ko kava nehoe. Yisasi ke ne'afukeno ali'ya'ale hunate'nea ve'ka mai'noe. Nakaeya Anumayati Yisasina ako ake'noe. He lamake Anumayamo'ae lo'ka'na mai'ne'na akaeya ali'ya ali'noa yafe lapa'kaeya lapaipa aitapa yahae nehae.

² Mako vaya'moki nakaeyafe make hu'a apa'kesa ne'afe "Anumayamo'a mani ali'yate kakaeya huo'kate'nea'maki kakesafati e'ka mani ke nehane." hu'a nehaya'maki lapa'kaeya nakaeya hu'noa ke afitetapa lapaipa aitapa yahae hu'nake'a vaya'moki kanale ka lapaveli'noa yafe akete'a nakaeyafe "Anumayamo'a hute'nea ve'ka mai'ne." hu'a nehae.

³ Mako vaya'moki ke ne'nama'ki'a nakeno'ka nehake'naefena nakaeya make nehoe.

⁴ Nakaeya Anumayamo ke ali'na lapaya nehoha'maki ne'ya'ae li'ae namisayana kanale yapi?

⁵ Yisasi ke ne'afukeno ali'ya'ale mako hupate'nea vaya'ae Yisasi akana'amoki'ae Pita'ae hu'naya kava hu'na Yisasife afino aipafi male'nea a alite'na

avale'na uteta'a nehuta'a mani ali'ya alininana
ani kava'mo'a hao'otake kava ohininipe?

⁶ Nakaeya'ae Panapasi'ae la'akaiti'ake
Anumayamo ali'ya ne'alita'a la'akaiti monileti'ke
ne'ya miya hu'no'a'maki mako Anumayamo
ali'ya ne'alea vaya ne'ya afa'a apami'nae. Ne'ya
ola'ami'naya kavana kanalepe? Na'ya hiketapa
la'aya nohae?

⁷ Inaki ati vaya'moki la hu ali'yapi mai'ne'aena
apa'kai'api moni'apileti ne'ya'api'ae kena'api'ae
miya nehafe? Ina kava nohaya'maki Kamani
vaya'mokike miya ne'apame. Ne'apamea'maki
hana ve'kamo'a hoya alino vaiteno ani hoyafati
ne'ya alino no'ne? He'e ne'ya alino ne'ne. Alino
ne'nea'maki ani kava huno hana ve'kamo'a pu-
luma'ka afu akaiteno henaka'a heno no'ne? He'e
heno ne'ne.

⁸ Meni mai'naya vaya'moki nehaya kava'ake
a'kame male'na ani ke nehufe? He'e Anumaya
Koti avopi'ae hane'nea ke nehoe.

⁹ Mosese'a avopi inake huno kamale'neane

“Puluma'ka afumo'a kile ano lata nepaisiketa-
paena kile o'nese hutapaena avayale nofi
kio'atetapa atale'nikeno ali'ya'a ne'alino
ne'ya neno.” huno avopi kamale'ne.

Ani ke avopi kamale'neana Anumaya Koti'a pu-
luma'ka afue'ke hu'nife?

¹⁰ He'e lakaeyafe hu'ne. Inaki hoya ali'ya alisea
ve'kamo'a ne'ya nesea yafe akesa ne'afino ali'ya
alise. Ani ve'ka'ae hoyafati ne'ya alisea ve'ka'ae
“Makopi mai'neta'a ne'ya nekau'ae.” nehu'ana
ali'ya'ani alisa'ae.

11 Ina kava huka'a'maki lakaeya'ae lapa'kaeya hoyafi Fate Akufa Avamu'mo ke ha'kalekefe huta fole aita lahapapai'nonanaketapa ani hoyafati ne'ya kete'nisiketapaena kanale ameka lakufale ya kena'ae ne'yati'ae kanale lapa'kaeyapati alikupi o'alikune hu'nae nehoe.

12 Mako vaya'moki kanale hu'a ne'alea'maki nakaeya apa'kase'na mai'noa yafe “Ani kava hu'na alikoe.” hu'na hisufe? Kanale ani kava hukoa'maki Yisasi Kalaisi kanale ke afisaya katapi male'na a'kani olesoa yafe ne'ya o'alikoanake'na mi'ko kana'ake nahaisea ya ne'ali'na afa'a “Ne'ya nameo.” hute'na o'ali'noe.

13 Mono nopi ali'ya ne'alea vaya'moki ani nopati ne'ya'api ne'alike'a mako vaya'moki Anumayamofe amuse nehu'a afu avale'a e'a amike'a ani afu he'a atale ka'a sala mana nehaya vaya'moki ani afufati ne'ya'api ali'nae. Ani akufa kava nehaya ke o'afi'nafe?

14 Ani kava nehaya kavana Yisasife kanale ke hapa'nepaiya ali'ya ne'alea vaya'aife Anumayamo'a laumomo male'nea ke inake huno hu'ne “Ani ali'ya alisayapati ani ke afi'a apaipafi ne'malaya vaya'moki miya'api kena'api'ae ne'ya'api'ae apamisae.” hu'ne.

15 Ani ke hu'nea'maki nakaeya ani yafe “Nameo.” ohu'na o'alisoa nakesa ne'afoe. Ne'afi'na meni “Mako ya namisae.” hu'nae ma avo no'kaove. No'kaova'maki “Nakateke'na ako falisoa kava nehoe.” hu'na hunina'maki ne'yafe lapafikesoa nakesa hukeanake'na lapafi o'kekauve. Miya o'ali'na Yisasi ke afa'a lahapa'nepai'na lapa'kaeyapati ne'ya no'aloa

yafe amuse nehoa ya'ni hane'ne.

¹⁶ Yisasi kanale ke hu'na fole ne'auva yafe nakaeya amuse nehu'na nakai'ni nakufa ali'na nohauva'maki Anumaya Koti'a "Inani kava ho." huno lo'kiya ke nahapai'nike'na ani ke hu'na fole ne'auve. Ani ke hu'na fole o'aininana Anumaya Koti'a amuse'ni ohisikeno naipamo'a kana nahainine.

¹⁷⁻¹⁸ Nakaeya nakesa afi'na "Mani ali'ya nahaiya ali'yane." nehu'na ani ali'ya alisoana ani ali'yateti miya alikoa'maki nakesafati ani ali'ya no'aloa'maki Anumayamo'a hunateke'na ne'aloa yafe hana akufa kanale amuse ya alikoe? Ma akufa amuse ya ne'alo. Anumayamo'a ako nahapai'neanake'na ali'ya alisoana miya alikoa'maki miyafe ke ohu'na ani ali'ya afa'a ne'alukeno naipamo'a kanale nehike'na Anumayamo ke hu'na fole ne'auva yafe miyatapi o'ali'noa yafe lusi amuse nehoana hai miya'ni'a hane'ne.

"Mi'ko vaya'ai ali'ya ve'ka'api mai'noe." huno Polo'a nehe.

¹⁹ Ani miya no'aloa yafe mako vaya'ai ali'ya ve'ka o'mai'noa'maki mi'ko vaya'moki apaipa ai'a yahae hisaya yafe mi'ko vaya'ai ali'ya ve'ka'api mai'noe.

²⁰ Mai'noa yafenake'na Yuta vaya'moki Yisasi a'kame visaya yafe apa'kaeya'ae mai'noa kanafi Yuta vaya'moki nehaya kava hu'na mai'ne'na Yisasi ke hapa'nepauve. Mosese ke male male'nea ke afi'na a'kame ne'malesukeno Anumayamo'a "Alakepa ve'ka mai'nane." huno hunatekaiye hu'na nohoa'maki ani kemo'a

nofi huo'nate'nike'na ani ke a'kame ne'malaya vaya'moki Yisasi a'kame visaya yafe apa'kaeya'ae mai'ne'na ani ke male male'nea ke a'kame ne'male'na Yisasi ke hapa'nepauve.

²¹ Ani kava hu'na Mosese ke male male'nea ke o'afi'naya vaya'ae mai'ne'na Yisasina a'kame visaya yafe apa'kaeya nehaya kava hu'na Mosese ke male male'nea kemo aiya'afi o'mai'na Yisasi ke hapa'nepauve. Hapa'nepai'na Anumaya Koti ke male male'nea ke ali'na o'atale'noa'maki Kalaisi a'kame ne'u'na akaeya ke afi'na a'kame ne'maloe.

²² A'kame ne'maloke'a Anumayamo a'kame ne'vaya'maki Yisasife afi'a apaipafi male'a lo'kiya o'vai'nisaya vaya'ae mai'ne'na “Apaipa ali'na lo'kiya vaisoa yafe ke hapapaisoe.” nehu'na lo'kiya naipa o'male'nea ve'kakana hu'na vase hu'na mai'ne'na apa'kai'api nehaya kava hu'na ke hapa'nepauve. Mako vaya'moki hao'otake kava hu'a mai'nayapati Yisasi a'kame visakeno apa'ku apame alino katisea yafe alu kate kate male'na apa'kai'api apaote apaote nehaya kava hu'na Yisasi ke hapa'nepai'na mai'noe.

²³ Mai'ne'na ani kava nehisuke'a “Nesu vaya'moki Yisasi kanale ke afisae.” hu'nae nehooanake'a afite'a amuse hisake'na nakaeya'ae ani kava hu'na amuse nehu'na kanale hu'na maikoe hu'nae nehoe.

Lakaeya layamufa valeta naku naku nehuta amuse ya alisune.

²⁴ Vaya'moki naku naku nehu'a i'akase o'akase hu'a ne'vaya'maki apa'kaseno vea ve'kamo'ke male'naya amuse ya alike. Lapa'kaeya ani ya

ake'nafe? Ani yo'kalo nelaya kava hutapa lapayamufa valetapa naku naku nehutapa Anumayamo a'kame ne'vikenon amuse ya'a lapamino.

²⁵ Ani yo'kalo nelaya vawayamoki “Naku naku huta apakasetamuse ya alisune.” hute'amuse ya alisayayafe apaipa apakesale lo'kiyavai'akava yakai'nayapati apakase'neave'kamo'amuse ya ali'nea'maki ani amuse ya'mo'akasalino fanane hisea konakali ya ali'nea'maki lakaeya Anumayamofe afita a'kame visunana o'kasalino fanane ohisea amuse ya maikemaikemahisuna lavamu alikune.

²⁶ Nakaeya'ae “Ani ya alisoayafe naku naku hu'na apakasesoe.” hu'naena havikopayapaka aulu nehe'nanaku naku nohoe. Nakaeyanayateti mako ve'ka'ae la hu'na apakasesoayokalo neloana nayana havikopa no'atalofavaya akufa'ale'kesali hu'na ne'amakoe.

²⁷ Yisasi kanale ke nakaeya ako vayahapapai'noamaki havikunakaeyahao'otake kava nehisukeno Anumaya Koti'a a'kame'yanami'yafene nehu'na naipanakesale yakai'nalokiyavai'ne'nanakufa ake'nanaha'ye hu kava ohukoe nehoe.

10

Haviku kana lahaisea yapi asaka huta ai yafenaketa maita halove hisune.

¹ Anumaya Koti'a a'kame'ya olapamiseayafenepeunasakitapama ke afeo. Yutavaya'ai apakinakomoki Mosese a'kame ne'u'ahu'nayakavafelapa'kesa afisae hu'naenehoe. Mako hiya'mo'aka apaveliseayafemi'ko vaya ainosusu lepate'nike'a kanale hu'a u'a mi'ko'amoki

lusi hake lina Haesa Line hu'a aki ne'aya li la'ka he'nayane.

² La'ka hetakeno hiya'mo'a mi'ko vaya aino susu le pate'nea ya'mo'ae lina la'ka he'naya ya'mo'ae mi'ko'amoki “Mosese a'kame ukune.” nehu'a li fale ne'apataya kava'kana hu'nae.

³⁻⁴ Ani kava hutetake'a mi'ko'amoki li o'male aupalika u'a mai'ne'a mako'ke Anumaya Koti Avamu apami'nea ne'ya'ae li'ae ne'nae. Ani lina Anumaya Koti Avamu'mo apami'nea yafapati fole ai'nea li ne'naya'maki lakaeya ako afunana ani yafana Kalaisi'a akai'a mai'nenono apa'kaeya'ae uneno nehuno apa'kame ne'vike'a ani li neme neme u'nae.

⁵ Mi'ko'amoki ne'naya'maki nesu vaya'moki Anumaya Koti ke a'kame o'male'naya yafe Anumaya Koti'a ani vaya'aife amuse huo'apateno apataleke'a ka'me kopi fali'nae.

⁶ Fali'a hano hu'naya yafe lakaeya lakesa ne'afita apa'kufa ake'a hapa'ye hu'naya kava ohisune.

⁷ Mako vaya'moki apayateti alo humale'naya apa'ke'atike anumayae apa'ki ali'a asaka nehu'a Anumaya Koti ke atale'nae. Ani kava hu'naya yafe Anumayamo avopi inake huno kamale'neane

“Apa'ke'atike anumayae amuse hu'a mopale mai'ne'a ne'ya ne'ne'a li ne'ne'a hute'a hetia apaiya ne'a'a hao'otake yo'kalo le'nae.” huno kamale'neane.

Kamale'neanaketapa lapa'kaeya ani kava oheo.

⁸ Ani vayapati mako vaya'moki kumai kava hu'naya kavateti mako ve'kamo aiya aya hano huno mako ve'kamo ayatekati aole'ae mako'ae

alea tauseni vava (23 tauseni vava) mako'ke afina fali'a hano hu'nae. Lakaeya kumai kava ohisune.

⁹ Havi kanafi Anumayamofe “Ma kava ho.” hu'a ake avataka hu'ke nehake'a nakalamoki hapake'a fali'nayanaketa lakaeya ani kava huta Kalaisina “Ma kava ho.” huta ake avataka hu'ke ohisune.

¹⁰ Mako vava'moki “Anumayamo'a havi kava nehe.” hu'a kalusu kalese ke nehakeno ko'ku'napakati vava hapake'a nefalea kayo kayo ve'kamo'a eno mako vavama'a hapake'a fali'nae. Fali'nayanaketa lakaeya ani kava huta Anumayae “Havi kava nehe.” huta kalusu kalese ke huo'atesune.

¹¹ Mi'ko inani akufa ya'komo'a a'ke'ainaka vava'ai apa'kufale fole ai'nea ya'mo ame'kana hiketa ne'aketa havi kava ohuta kanale huta maisuna yafe Anumaya Koti avopi kamale'ne. Lakaeya meni mai'nona kanafi i'ka'ae mopa'ae fanane hisea kana hane'nea yafe ani ke afiteta havi kava ohisuna yafe kamale'ne.

¹² Ani yafe “Nakaeya kanale hu'na mai'noe.” hu'ka nehisana ve'kamoka haviku asaka hu'ka ai yafenaki kava ho.

¹³ Kava hu'nisakeno mi'ko kana lahapaisea ya'ae “Hao'otake kava heo.” huno ano lapavataka hisea ya'ae lapa'kaeyate fole aiseana mi'ko vava'aina ano apavataka nehea akufa ya'kana ya'ke hane'nea'maki ano lapavataka nehisiketapa “Lo'kiya'ni o'male'ne.” hu'kefe nehisakeno Anumaya Koti'a huno lo'kiya vaimale'nea ke aole akesa o'afino ani ke a'kame maleno lapaya hisea ka hane'neanakeno alino lo'kiya vailapatesiketapa lo'kiya vaitapa mai'netapa ani mi'ko ano la-

pavataka hisea ya atapa akasekae.

*Ako fali'naya vaya'aife “Anumayati mai'ne.”
hutapa apa'kisana nefaiya kava oheo.*

¹⁴ Ani yafe nahau nayamopafati ne'nahaiya nepu nasakitapa ako fali'naya vaya'aife “Anumayati mai'nae.” hutapa apa'kisana nefaiya kava ohutapa Anumaya Koti akike alitapa asaka heo.

¹⁵ Lapa'kaeya kanale lapa'kenopa hale'nea vaya mai'naya yafe lahapapaisoa ke lapa'kaeya alitapa fa'ko hutapa afitapa maiyo.

¹⁶ “Kalaisi'a lakaeya hao'otake yatilefe fali'ne.” huta lakesa afifi hisuna yafe nofi alakamo li'a alita Anumayamoteka amuse huteta ne'nonakeno Kalaisi kola'a'ae alino lo'kalateketa mai'none. Ani kava huta kai hame'ya maya alita a'kaya heteta ne'netaefena make nehune “Kalaisi akufa ai'a atalaka hakeno akafu ki'nea yafe hao'otake yati ako alino atale'ne.” nehuta ne'nonakeno Kalaisi akufa'ae alino lo'kalateketa mai'none.

¹⁷ Mai'neta mi'ko ne'nona vaya'mokita mako'ke kai hame'ya maya a'kaya heta ne'nona yafe lakaeya mi'ko'amokita mako'ke ve'kamo akufakana huta mai'none.

¹⁸ Lapa'kaeya Isaleli vaya'moki hu'naya kavafe lapa'kesa afeo. Apa'kaeya Anumaya Kotiteka afu he'a sala mana ne'ami'a anifati ali'a ne'nayana Anumayamo'ae makopi ai'a lo'ka'a mai'nae.

¹⁹ Ani lahapa'nepauva kemo aepa'a afeo. Ako fali'naya vaya'aife “Anumayati mai'ne.” hute'a ne'ya ne'apami'a apa'kisana nefaiya kavana havikopa kava nehaki ani fali'naya vaya'moki lo'kiya'api o'male'ne.

²⁰ Lo'kiya'api o'male'nea yafe lahapa'nepauve Yisasi ke no'afea vaya'moki ne'ya ali'a u'a ne'ami'a Sata afe'yakamokiteka ne'ya ne'apamea'maki ani ne'ya Anumaya Kotina no'ame. Sata afe'ae lo'katapa o'maisaya yafe nehuki ani ne'ya o'neo.

²¹ Haviku lapa'kaeya “Hao'otake yatilefe Kalaisi'a fali'ne.” hutetapa nofi alakamo lina netetapa utapa Sata afe'yaka ne'apamea lina ne'netapa hu yafenaki ani kava lamake hutapa oheo. Haviku lapa'kaeya Anumayamo ne'ya netetapa Sata afe'yakamoki ne'ya'ae ne'yafenaki ani kava alaki oheo.

²² Lakaeya inani kava nehिसunakeno Anumaya Koti aipamo'a haviya hisikeno hai vailatese huta-pae nehafe? Lamake akaeya lo'kiyamo'a lakaeya lo'kiya ako akase'ne.

Mi'ko nehuna kavateti Anumaya Koti aki alita asaka hisune.

²³ Mako vaya'moki inake hu'a nehae “Mi'ko Mosese ke male male'nea ke a'kame o'malesunana kanalene.” nehaya'maki nakaeya inake nehoe “Kanale huta maisuna yafe mi'ko kava'mo'a laya ohuke.” hu'nae nehoe. Mako vaya'moki inake hu'a nehae “Mi'ko hisuna kavana ka o'a'kani'neanaketa afa'a hukune.” hu'a nehaya'maki nakaeya inake nehoe “Mi'ko ani hisuna kava'mo'a Yisasife afita laipafi male'nona yati alino lo'kiya vai olatekaiye.”

²⁴ Lakaeyati laha'maesea yafe'ke lakesa o'afisunaki mako lakanatimoki'ae lakesa afita hapa'maesuna kava'ae hisune.

²⁵ Afu ma'ketifati miya hukefe ne'utapaena “Sata afe'yaka ne'apamea afufi?” hutapa afio'keo.

“Nesunana havi kava hukune.” hutapa lapa'kesa o'afitapa afa'a miya hetapa neo.

²⁶ Anumayamo avopi inake huno kamale'neane “Ma mopa'ae mi'ko mopafi hane'nea ya'ae Anumaya Koti ya'ake hane'ne.” huno ka'neane. Ani yafe “Ma afu Sata afe'yaka apami'naya afue.” hutapa lapa'kesa o'afitapa afa'a alitapa neo.

²⁷ Afa'a nekaya'maki Yisasife afi'a apaipafi no'malaya vaya'moki “Etapu lakaeya'ae ne'ya neo.” hu'a ke hisaketapaena ukune hu'netapaena ani ve'kamo lapamisea ne'ya afa'a neo. “Sata afe'yaka apami'naya ne'yapati nelamifi?” hutapa apafio'ketapa lapa'kesa lapa o'aitapa afa'a neo.

²⁸ Nekaya'maki mako ve'kamo'a “Ma ne'yana Sata afe'yaka ka'a sala mana ha'naya ne'yane.” huno lahapapaisiketapaena ani lahapapai'nea ve'kamo'a lapa'kaeyafe aipa afino havi kava nehane huno hulapate yafenaki ani ne'ya o'netapa ataleo.

²⁹ Kaipamo'a kakaeyafe “Havi kava nehane.” huno hisea yafe nohoa'maki alu ve'kamo aipa afino haviya hukatesea yafe ani ne'ya o'no hu'nae nehoe.

Mako ve'kamoka inake hu'ka nafine'kape? “Nakaeya ani ne'ya nekauva'maki mako ve'kamo'a aipa afino haviya hisea yafe nakaeyafe ani ne'ya o'no hu'ka nehape?” hike'na “He.” ani ke hu'nae nehoe.

³⁰ Nakaeya Anumayamoteka ani ne'yafe hu'na amuse hutete'na ne'nesukeno'aena na kava hinakeno mako ve'kamo'a nakaeya ani hu'na amuse hute'na ne'ya ne'noa yafe “Havi kava nehane.” huno kene'nama'ke?

³¹ Ne'ya nekefepi ali'ya alikefepi mi'ko mako kava'ae hisutapaena inake hutapa heo “Vaya'moki lakaeya hisuna kava akete'a Anumaya Koti aki ali'a asaka hisae.” nehutapa ani kava heo.

³² Yuta vava'ae Yuta nofi o'mai vava'ae Yisasife afi'a apaipafi male'naya vava'ae mi'ko vava'ai apaulakale'ae kanale kava'ake hutapa maiyo. Haviku lapa'kaeya mako kava nehisakeno ani kava'mo'a kota nehapaeya kava huno apaiyafi hapaesike'a hao'otake yapi asakau'a aikae.

³³ Nakaeya nakai'nike naha'maesea kavafe nakesa o'afi'na mi'ko nehoha kavana mi'ko vava'moki akete'a amuse hisake'na hapa'ne'maesukeno mi'ko vava hao'otake kava'apimo nofi hupate'neapati Yisasi'a alino kalu heno apa'ku apame alino katise hu'nae nehoe. Nehoa'maki nakaeya ne'mauva avamete maletapa mi'ko kava nehutapa na'kame maleo.

11

¹ Nakaeya Polo'na Kalaisi avake afite'na a'kame male'na ne'mauva kava naketetapa nakaeya nehoha kava'ake a'kame maleo.

A'nemoki mono nopi haikefena apa'kenopale ai'a ati'ka'ne'a haisaya yafe hu'ne.

² Nakaeya hu'noa au'ava'ae lapaumomo male'na lahapapai'noa ke'ae lapa'ke o'kanitapa kanale'ya hutapa a'kame male'naya yafe “Kanale ya nehoe.” hu'na amusetapi nehoe.

³ Amusetapi nehoha'maki meni hisoa ke afitapa alakepa heo. Kalaisife afi'a apaipafi male'naya vava'moki akenopa huno mai'nea ve'ka Kalaisi

mai'ne. Mai'nike'a vemoki ani kava hu'a a'ne'apimokite akenopa hu'a mai'naya vayana anau'apimoki mai'nae. Mai'nakeno Kalaisite akenopa huno mai'nea ve'ka Anumaya Koti'a mai'ne.

⁴ Mi'ko vaya ali'a atalu hu'a mai'nisayapi mako ve'kamo'a Anumaya Koti'a akai'a avayafati hapai'nea ke huno fole aikefepi Anumayamoteka ke huno afikekefepi akenopale mako ya aino ati'kamale'nenno ke ohise. Aino ati'kaeseana akenopa huno mai'nea ve'ka Kalaisi avuya hisea kava hutekaiye.

⁵ Hutekaiya'maki mi'ko vaya ali'a atalu hu'a mai'nisayapi mako a'mo'a Anumaya Koti avayafati hapai'nea ke huno fole aikefepi Anumayamoteka ke huno afikekefepi akenopale aino ati'kamale'nenno ke hise. Aino ati o'kaeseana ayo'ka mi'ko heno fumakomako hutaleseana kumai a'kana nehuno anau'amo ke no'afea a'kana huno anau'amo'a akenopa huno mai'nea ve'ka avuya hisea kava hutekaiye.

⁶ Mako a'mo'a akenopale aino ati o'kaesea akesa afisuno'aena ayo'ka mi'ko laka hutalese. "Mi'ko nayo'ka laka hutalesoana navuya huke." huno'aefena afa'a atale'nenno akenopale aino ati'kamalese.

⁷ Anumaya Koti'a akai'akana huno mi'ko ve alo hupateteno kava ne'yakaiya lo'kiya'a apami'neanake'a Anumaya Koti aki ali'a asaka nehaya yafe apa'kenopale ai'a ati o'kaesake'a a'nemoki anau'apimokife lo'kiya'api hane'ne nehu'a apa'ki ali'a asaka hisaya yafe apa'kenopale ai'a ati'kaesae.

⁸ Anumaya Koti'a hokote ve'ka Atamuna

a'ne'aipati alo ohu'nea'maki hokote ana Ivina ve'aipati'ke alo hu'ne.

⁹ Alo hu'nea'maki Anumaya Koti'a vemoki a'ne apaya hisaya yafe afiteno ve alo ohu'nea'maki ve'aife akesa afiteno a'nemoki ve apaya hisaya yafe a'ne alo hu'ne.

¹⁰ Apaya hisae huteno alo hu'nea ya'ae ko'ku'napi kayo kayo vaya'moki ne'akaya ya'ae a'nemoki mi'ko vaya ali'a atalu hu'nisayapi "Nakaeya anau'nimo aiyafi ne'mauve." huteno apa'kenopale ai'a ati'kamalesae hu'nae nehoe.

¹¹ Nehoa'maki Anumayamo'ae lo'katapa mai'nisaya vaya'mokitapa a'nemoki "Nakaeya'nike naote maisoana kanale hu'na maikoe." hutapa oheo. Vemoki ani kava hu'a "Nakaeya'nike naote maisoana kanale hu'na maikoe." hutapa oheo. Vemoki a'ne apaya nehisake'a a'nemoki ve apaya nehisake'a hutapa maiyo.

¹² Maikaya'maki hokoteno vefati a alino fole aitekeno mai'nea'maki ani kava huno meni a'nemoki ve aline'apataya'maki Anumaya Kotipati mi'ko ya fole ne'aiyanakeno ani ya'mo aepa'a mai'ne.

¹³ Mi'ko vaya ali'a atalu hu'nisayapi a'nemoki apa'kenopale ai'a ati o'ka'ne'a Anumayamoteka ke hu'a afikesayana kanale kavapi havi kavane? Lapa'kaeya lapa'kesa afitetapa ani kava fa'ko heo.

¹⁴⁻¹⁵ Vemoki apayo'ka atalesakeno a'nemoki apayo'kamo nehea kava huno yatala hiseana apavuya hisea kava huno hane'ne hutapa nehaya'maki a'nemokike yatala apayo'ka haneseana apa'kenopale aino ati'kapatesea yafe

Anumaya Koti apami'neanake'a ani apayo'ka kufe amuse hisaya konakali ya hane'ne hutapa nehae.

¹⁶ Nehakeno mako ve'kamo'a ani ke hai ne'vaino ke neseana ani ke nesea kemo anona'a mani ke nehoe “Nakaeya'ae mi'ko Anumaya Kotife afita laipafi male'nona vaya'ae fate kava nohuna'maki mako'ke kava'ake nehune.” hu'na nakai'ni mani ke nehoe.

Anumayamo akufa'a nesaya yafe hu'ne.

¹⁷ Meni lapaumomo male'nea ke lahapapaisoa ke afeo. Yisasi aki alitapa asaka hukefe alitapa atalu hu'naya'maki mako vaya'ai apaipa alitapa lo'kiya vaipatesaya kava nohaki anifi hao'otake kava nehake'na afite'na nakaeya no'nahaiye hu'nae nehoe.

¹⁸ Mako vaya'moki nahapaike'na ne'afoana lapa'kaeya Yisasife afitapa lapaipafi male'naya vaya'mokitapa Yisasi aki alitapa asaka hukefe alitapa atalu hu'nayapati “Ke ne'vaitapa aolefi alitapa fa'ko nehae.” hu'nayana lamake nehafi hu'nae nakesa ne'afoe.

¹⁹ Nakaeya afoana mopale mai'nona afina lapa'kaeya'ae mai'naya vayapati mako vaya'moki Anumaya Kotife afi'a apaipafi alaki alakepa hu'a male'nae. Ani vaya'moki ke ne'vai'a aolefi ali'a fa'ko nohayanaketapa ani vaya apa'ketapa fole aisaya yafe lapa'kaeya fate fate ke nehutapa aolefi alitapa fa'ko hu yatapi hane'ne.

²⁰⁻²¹ Anumayamo ne'ya nekefe alitapa atalu hu'netapa lapaote lapaote ne'ya alitapa e'naya ne'yatapi makale makale hutapa lapa'kaitapi ne'ya netapa hano nehake'a mako'amoki

apa'ka'neteke'a mako'amoki nofi alakamo li nesu ne'ne'a anekinaki hu'nae. “Anumayamofe lapa'kesa afi ne'ya neo.” hu'nea ne'ya alakepa kava hutapa no'nae.

²² Na'ya hiketapa ani kava nehae? Ne'ya'ae li'ae nesaya notapi o'male'nife? Anumaya Kotife afi'a apaipafi male'naya vaya'aife “Afa vaya mai'nae.” nehutapa ne'ya'api aisema'a hane'nea vaya'aife “Afa vaya mai'nae.” nehutapa apavuya hisea kava hune'apatafe? Ani kava nehayana kanale kava nehae nehufe? He'e lamake hao'otake kava nehae hu'nae nehoe.

Yisasi'a kai hame'ya maya'ae nofi alakamo li'ae apamike'a ne'naya ke.

²³⁻²⁴ Mani kavafe Anumayamo'a nahapaike'na ako lahapapai'noe. Yutasi'a Yisasina akesi huno atafa hukefe hu'nea hani'ainaka Anumayati Yisasi'a kai hame'ya maya aliteno Anumaya Kotiteka ke huno amuse huteteno a'kaya heno ne'apamino inake hu'ne “Manimona nakaeya nakufae. Lapa'kaeya lahapa'maesoa yafe nakufa ha'ki'na nelapamoanaki nakaeyafe lapa'kesa afifi nehutapa nete nete heo.” huteno apami'ne.

²⁵ Apamike'a ne'ya netakeno ani kava huno mako li ne'naya ke ali'nenno inake hu'ne “Ma nofi alakamo lina nakaeya kola hane'ne. Nakaeya kola'ni la'ki laviseana Anumaya Koti'a saufa alino lo'kiya vailapate'nea ke alino alakepa hukeanake-tapa mi'ko afina mani li nekefena nakaeyafe lapa'kesa afitapa hao nehutapa neo.” hu'ne.

²⁶ Ani kai hame'ya maya'ae nofi alakamo li'ae nesayana Yisasi'a lakaeyatefe fali'nea aepa'a

hutapa fole ne'aiye. Ani kava hume hume ne'visakeno Yisasi'a eteno ekaiye.

Anumayamofe apa'kesa afi'a hao hu ne'ya mako vaya'moki havikopa nesayana hao'otake kava hu'nae.

²⁷ Mako vaya'moki apa'kesa afi'a alakepa ohu'ne'a Anumayamo kai hame'ya mayafi nofi alakamo lipi “Havikopa ya hane'ne.” nehu'a nesayana hao'otake kava hu'a Anumayamo akufa'ae kola'ae ali'a haviya nehae.

²⁸ Ani yafe mi'ko vaya'mokitapa Anumayamo kai hame'ya maya'ae nofi alakamo li'ae nesune hutapaena hokotetapa lapaote lapaote lapaipafi maleta aketetapa “Hao'otake kava hu'nofi ohu'nofi.” hutapa lapa'kesa afitapa alakepa hutetapa lapaipamo'a kanale hu'nisiketapaena neo.

²⁹ Mako vaya'moki ne'ne'a Yisasi'a lakaeyatefe akufa ha'kino fali'nea ya'mo aepa'ae hu'a o'afi'a mani ne'yafe “Yisasi akufa'ae kola'ae hane'ne.” hu'a o'afi'a havikopa nesaya vaya'aina Anumaya Koti'a kake hupateteno havi miya apamike.

³⁰ Ani kava hu'naya yafe lapa'kaeya folakapati mako vaya'a apa'kufamo'a lo'kiya o'vaike'a mako vaya'a kali ne'alike'a mako vaya'a ako fali'nae.

³¹ Fali'naya'maki lakaeya hokoteta laipa afitapa alakepa hu'neta alita fa'ko hu'noninana Anumaya Koti'a kake hulateno havi miya olaminine.

³² Havi miya olaminina'maki lakaeya hao'otake kava nehunanakeno Anumayamo'a henaka'a akaeya ke no'afisaya vaya kake hupateteno havi miya apamisea afina lakaeya olamisea yafe meni

lakeno alakepa huteno ako fa'ko lahau'neanakeno alakepa huta maisuna yafe kayo keve nelame.

³³ Nepu nasakitapa ani yafe Anumayamo ne'ya nekefe alitapa atalu hukefena kanale hutapa mako vayafe apa'keva mai'nike'a mi'ko etesake-tapa lapaukosa makote hu'netapa ani ne'ya neo.

³⁴ Haviku Anumayamo ne'ya havi kava nehutapa nesayana Anumaya Koti'a kake hunelapateno afino fa'ko lahapau yafenaki mako ve'kamo'a akatesikeno'aena no'afaka'ke neteno ese. Lapa'kaeyate esoa afina fate fate yafe nafike'naya ya lahapapaikoe.

12

Fate Akufa Avamu'mo'a fate fate lo'kiya ya'a nelapame.

¹ Meni Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a lo'kiya ya ne'apamea ke lahapapaikoe. Nepu nasakitapa ani lo'kiya ya'mo aepa'a afisaya yafe nehoe.

² A'ke'ainaka Yisasi ke o'afi'naya afina Sata'a lapavayu huno “Fate fate kava heo.” huno hike-tapa ako fali'ne'a apa'ke no'aiya vaya'aife “Anumayati mai'ne.” hutapa apa'kisana nefaiya kava nehutapa yakale'naya yafe lapa'kaeya ako afi'nae.

³ Ani kava hu'naya yafe afeo. Anumaya Koti Avamu'mo'a mako ve'kamo aipafi mai'nisikeno'aena ani ve'kamo'a Yisasife mani ke ohuke “Anumaya Koti'a Yisasife hai vaiteno hani'ki yapi maiyo huno hutese.” huteno Yisasina huno haviya huo'atekaiya'maki mako ve'ka Fate Akufa Avamu'mo'a aipafi o'mai'nisea ve'kamo'a

“Yisasi'a Anumaya'ni ala ve'ka'ni mai'ne.” huno ohuke.

⁴ Anumayamo ali'ya alisaya yafe fate fate lo'kiya ya nelamea'maki mako'ke'ake Fate Akufa Avamu'mo'a mai'ne.

⁵ Anumayamo ali'ya'a fate fate ali'ya ne'aluna'maki mako'ke Anumayamo'a mai'ne.

⁶ Mai'niketa fate fate ali'ya ne'aluna'maki Anumaya Koti'a mako'ke'amo mi'ko vaya lakaeya ali'ya alisuna yafe akai'a lo'kiya ya'a nelame.

⁷ Mi'ko vaya hapa'maesuna yafe Fate Akufa Avamu'mo'a lo'kiya ya'a laveliteno laote laote nelame.

⁸ Fate Akufa Avamu'mo'a mako vaya'aina Anumaya Koti apa'kenopafi hale'nea ke hapapaisea lo'kiya ya'a ne'apamino ani Fate Akufa Avamu'mo'a mako vaya'aina fala'ki'nea kemo aepa'a afite'a hapapaisaya apaipa apa'kesa ne'apame.

⁹ Ani Fate Akufa Avamu'mo'a mako vaya'aina “Anumayamo'a lo'kiya kava huke.” hu'a lusiya hu'a Anumayamoteka afi'a apaipafi male'naya ya ne'apamino mako vaya'aina kali ali'a kanale hupatesaya lo'kiya ya'a ne'apame.

¹⁰ Vaya'moki o'ake'naya avame hu lo'kiya kava hisaya lo'kiya ya mako vaya'aina ne'apamino mako vaya'aina Anumayamo avayafati hapapai'nea ke hu'a fole aisaya lo'kiya ya'a ne'apamino vaya'moki ake'naya kava'ae afi'naya ke'ae “Anumayamo Avamu'mo nehifi vaya'moki apaipa apa'kesafati nehafi Sata afe'moki nehafi?” hu'a afi'a alakepa hute'a ali'a fa'ko hisaya lo'kiya ya mako vaya'aina ne'apame. Mako vaya'aina

fate fate apa'ke no'afea kefati Anumaya Koti ke hisaya yafe lo'kiya ya'a ne'apame. Ani kava huno ani kemo aepa'a aino yahae huno hapapaisea lo'kiya ya mako vaya'aina ne'apame.

¹¹ Mako'ke Fate Akufa Avamu'mo'a akai'ake ani aote aote lo'kiya ya'a akai'a nehaya kava huno laote fate fate lo'kiya ya'a fa'ko huno nelame.

Lakaeya mi'ko'amokita Yisasi akufa'a mai'none.

¹² Lakufa mako'ke'ake hane'nea'maki lakufafati laiya laya laulaka aote aote ya hane'nea'maki alaki lakufa mako'ke'ake hane'ne. Ani akufa kava huta Yisasife afita laipafi male'nona vayana fate fate vaya mai'nona'maki hapaita mai'neta Yisasi akufa'a mai'none.

¹³ Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'a lamiteno li falelateteno alino mako'ke akufafi late'niketa Yuta nofi o'mai vaya'ae Yuta vaya'ae miya o'ali ali'ya ne'alea vaya'ae apa'kai'api miya alisaya ali'ya ne'alea vaya'ae alino mako'ke lakufa kalilateteno aino kamalateketa mako'ke vaya hapata mai'nonakeno Fate Akufa Avamu'a mako'ke'ake mai'nea Avamu'mo'a li'mo nehea kava huno eno laipafi mai'ne.

¹⁴ Lakufa mako'ke'ake ohane'nea'maki lakufafati fate fate ya'a laiya laya laulaka hane'ne.

¹⁵ Hane'neanakeno mako ve'kamo aiyamo'a “Nakaeya aya o'mai'noa yafe ani ve'kamo akufa'a o'mai'noe.” hiseana kasuke nehiki ani ve'kamo aiya akufa'afi hane'ne.

¹⁶ Hane'nea'maki ani ve'kamo akesamo'a “Ani ve'kamo aulaka o'mai'noa yafe ani ve'kamo akufa o'mai'noe.” hiseana kasuke nehiki ani ve'kamo akufa'a akesa hane'ne.

17 Hane'nea'maki mi'ko akufa'a aulaka'ake hane'nininana hana kava huno akesa afinine? Mi'ko akufa'a akesa'ake hane'nininana hana kava huno kanale mana afinine?

18 Ina kava huno lakufa o'male'nea'maki Anumaya Koti'a akesa afiteno mako'ke lakufale laulaka laiya laya alo huteno akai'a haiya kava huno aote aote mako'ke lakufafi alo hulate'ne.

19 Ani laiya laya laulaka mako'ke'ake hane'nininana mi'ko lakufa o'male'ninine.

20 O'male'ninina'maki fate fate ya laiya laya alo hikenon hane'neana lakufa mako'ke'ake hane'ne.

21 Aulakamo'a ayafe “Kakaeya o'mai'naninana nakaeya kanale hu'na afa'a maunine.” huno ohise. Akenopamo'a aiyaena “Kakaeya o'mai'naninana nakaeya kanale hu'na afa'a maunine.” huno ohise.

22 Ani kava ohinina'maki mako kaya lakufae “Lo'kiya'a ohane'nikeno afa ya'kana nehe.” huta nehuna'maki ali'ya o'aliseana lakufamo'a kanale ohuke.

23 Mako kaya lakufae “Afa yane.” nehuna'maki kanale'ya huta kava ne'yakauna'maki lavuya nehea lakufa'a kena havaita ati ne'kaone.

24 Kena havaita ati ne'kaona'maki kanale hu'nea lakufale kena havaita ati no'kaona'maki Anumaya Koti'a akai'a akesa afiteno mi'ko lakufa alo huno hapaimale'nea ve'kamo'a haviya hu'nea lakufa kanale ali'ya'ae aki ali'a asaka hisaya ali'ya'ae ne'apame.

25 Mi'ko lakufamo'a alino fa'ko ohisea yafe ani ali'ya'api apami'ne. Apami'nea yafe “Mako'ke lakufa hane'ne.” nehuta mi'ko aise ase lakufae mako'ke avamete maleta hapa'maesuna yafe kava ne'yakaune. Ani kava nehuna kava

huta Yisasi akufa'a mai'nona yafe vayati hapa'maesuna yafe kava yakaisune.

²⁶ Mako lakufamo'a lakafu ne'keana mi'ko lakufamo'ae lakafu ne'ke. Mako kaya lakufae vaya'moki aki ali'a asaka hisayana mi'ko lakufamo'a amuse huke.

²⁷ Lapa'kaeya Yisasi akufa'a mi'ko mai'netapa lapaote lapaote aise ase ya'a aiya aya aulaka'a mai'nae.

²⁸ Makopi mai'neta Yisasife afita laipafi male'nona vaya'mokita fate fate ali'ya Anumaya Koti'a hapalimale'nea ali'ya lami'ne. Hokote'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya mai'nae. Ani'ale Anumayamo avayafati hapapai'nea ke hu'a fole ne'aiya vaya mai'nae. Ani'ale Anumaya Koti ke ali'a apaya nehaya vaya mai'nae. Ani'ale o'ake'naya lo'kiya ya alo nehaya vaya mai'nae. Ani'ale kali vaya ali'a kanale hune'apataya vaya mai'nae. Ani'ale vaya hapa'maesaya vaya mai'nae. Ani'ale kava vaya mai'nae. Ani'ale no'afea ke fate fate apa'ke ne'aiya vaya'ae ali'ya alisaya yafe alino hetipate'ne.

²⁹ Mi'ko vaya'mokita Yisasi ke ne'afunakeno hulate'nea vaya mai'nopi? He'e. Mi'ko vaya'mokita Anumayamo avayafati ke lahapaiketa huta fole ne'auna vaya mai'nopi? He'e. Mi'ko vaya'mokita Anumaya Koti ke alita apaya hu vaya mai'nopi? He'e. Mi'ko vaya'mokita vaya'moki o'ake'naya lo'kiya ya alo nehuna vaya mai'nopi? He'e.

³⁰ Mi'ko vaya'mokita kali vaya alita kanale hune'apatona vaya mai'nopi? He'e. Mi'ko vaya'mokita no'afuna ke fate fate apa'kefati nehupi? He'e. Mi'ko vaya'mokita ani apa'ke ne'aiya

ke aita yahae huta hapa'nepaupi? He'e.

³¹ Mi'ko lo'kiya kava mako'ke ve'kamo'a nohea'maki lapa'kaeya lo'kiya vai'netapa hokote kanale lo'kiya ya Anumaya Koti'a lapamisea yafe'ke lapa'kesa afifi nehutapa lusiya huno lahapaino.

Lahapaisike'na meni lusi kanale au'ava kavafe lahapapaikuki afeo. Ani mi'ko kavana apa'kaseno hokote'nea kanale au'ava kavana vaya'aife lahapau lapayamopafati lahapaisea kavafe nehoe.

13

Mi'ko vaya'aife lahau layamopafati nelahaiya yafe hu'ne.

¹ Nakaeya no'afoa ke fate fate apa'kefati ke nehu'na mopale vaya'ai apa'ke'ae Anumaya Koti ko'ku'napi kayo kayo vaya'ai apa'ke'ae aikoa'maki vaya'aife nahau nayamopafati o'nahaiseana yave'ya'ae velo'ae ne'auke'ana akilaka o'a'ana apau pau nehu'ana kaleso ne'ai'a avamete kava hu'na afa ke nehoe.

² Anumayamo avayafati nahapai'nea ke kanale hu'na fole ne'ai'na Anumaya Koti'a fala'ki male'nea kemo aepa'a mi'ko afi'na alakepa hu'noa'maki vaya'aife nahau nayamopafati o'nahaiseana afa ve'ka mai'noe. Anumayamofe afi'na naipafi malete'na Anumaya Kotife name'atiti hu'noa yafe mako avimafe "Umaleka uvo." hisukeno ani avima'mo'a ke'ni afino ukea'maki vaya'aife nahau nayamopafati o'nahau'niseana afa ve'ka mai'noe.

³ Mi'ko moni afeno'ya'ni vaya ne'kai'na afeno'api o'male vaya ne'apami'na Anumayamo

ke hu'na fole ne'aisuke'a hapai vaine'nate'a navale'a atafi kaesakeno nakufa leno nasakesike'na falikoa'maki vaya'aife nahau nayamopafati o'nahau'niseana ani kanale kava hu'noa ya'nimo'a afa ya'kana hukeanakeno naha'o'makaiye.

⁴ Vaya'aife hapau apayamopafati nehapaiya vaya'moki makale ali'a havi kava huo'apatekaya'maki vaya ali'a kayone hu vaya ne'maiye. Vaya'aife hapau apayamopafati nehapaiya vaya'moki alu ve'kamo yate ake'a hapaye nehu'a apaipamo'a haviya nohae. Ani vaya'moki apa'kufa ali'a nohaiya vaya mai'nae.

⁵ Vaya'aife hapau apayamopafati nehapaiya vaya'moki apa'kai'api apa'ki ali'a asaka nohu'a vekano'kano nohae. Apa'kai'api yafe'ke apa'kesa afifi nohae. Makale'a hapai o'vai'a havi kava hune'apataya vaya'aife apa'kesa o'afi'a afa'a ne'atalae.

⁶ Vaya'aife hapau apayamopafati nehapaiya vaya'moki mako ve'kamo'a hao'otake kava nehea yafe amuse nohaya'maki kanale kavafe'ke amuse nehae.

⁷ Vaya'aife hapau apayamopafati nehapaiya vaya'moki vaya'apimoki havi kava hupate-sake'aena makale'a vaya'api no'apatalae. Mako vaya'aife "Hao'otake kava nehae." hisake'aena ani vaya'ai ke o'afi'a vaya'ape apame'atiti nehu'a vaya'api o'apatale vaya mai'nae. Kana ya apa'kufale fole ne'aiyana Anumaya Kotife afi'a apaipafi male'naya yafe heti'a lo'kiya vai'a ne'maiye.

⁸ Hapau apayamopafati nehapaiya ya'mo'a

hano ohuno haneke haneke hukeya'maki Anumayamo avayafati hapa'nepaiya ke vaya'moki hu'a fole ne'aiya kavana ako hano hukeya. No'afea ke fate fate apa'kefati apa'ke ne'aiya kavana ako hano hukeya. Fala'ki male'nea kemo aepa'a afi'a alakepa nehaya kavana ako hano hukeya'maki hapau apayamopafati nehapaiya yana akola haneke haneke hukeyanakeno hano ohukeya.

⁹ Hano ohukeya'maki ani fala'ki male'nea ke'ae Anumayamo avayafati lahapai'nea ke huta fole ne'auna kela'mokani "Aepa'ani afita alakepa hu'none." huta nehuna'maki mako kaya'a afita alakepa ohu'none.

¹⁰ Afita alakepa ohu'nona'maki alakepa kava'ake nehea ve'ka Yisasi'a esea afina mi'ko afita alakepa huta o'afi'nona kava ako hano hukeya.

¹¹ Nakaeya aise mafa'ne mai'noa kanafi nakaeya afi'na alakepa ohu'na mafa'nemoki nehaya kava hu'na ke nehu'na nakesa afi'na "Nahaiya kava hukoe." hu'na naipa nakesa afi'noa'maki kosi'na ala hoateka mafa'nemoki nehaya kava ako atale'noe. Lakaeya ani kava huta Kalaisi'a esea afina afita alakepa hu'nona kava atalekaune.

¹² Atalekauna'maki meni afina haviya hu'nea kapo'kapopati lame aketa alakepa huta no'akona kava huta Anumaya Koti aukosa lakaeya aketa alakepa huta no'akonana'maki henaka'a Anumayamo aukosa ne'aketa aketa alakepa hukune. Meni kanafi Anumayamo ke afita alakepa huta no'afuna'maki Anumayamo'a nakaeya nakeno alakepa huno nake'neanake'na henaka'a nakaeya ani kava hu'na Anumaya Kotina ake'na alakepa

hukoe.

¹³ Fate Akufa Avamu'amo'a nelamea lo'kiya ya'a ako hano hukeya'maki aole'ae mako'ae yana hano ohu'a akola hanekae. Anumayamofe afiti laipafi ne'malona ya'ae "Anumayamo'a hukoe huno hu'nea kava hukeya." huta lame'atiti nehuna ya'ae vayafe lahau layamopafati nelahaiya kava'ae alaki haneke haneke hu'a hanekae. Hanekaiya'maki vayafe lahau layamopafati nelahaiya kava'mo'a ani aole kavatalana ana'kaseno alakepa ya hane'ne.

14

Anumayamo avayafati lahapapai'nea ke afite-tapa hutapa fole aisaya yafe amuse heo.

¹ Hokote yana lapa'kaeya mako'ae vayafe lahapa-lapayamopafati lusiya huno lahapaisiketapa anile Anumayamo'a fate fate ali'ya alisaya yafe "Fate Akufa Avamu'mo'a lo'kiya'a lamise." hutapa ani yafe lusiya huno lahapaino. Ani lo'kiya yapi hokote lo'kiya yana Anumayamo avayafati hapai'nea ke afiteno huno fole aisea lo'kiya yana hokote ya hane'nea yafe ani lo'kiya alisaya yafe lusiya huno lahapaino.

² Fate fate apa'ke no'afea kefati ake aisea ve'kamo'a ake aisike'a vaya'moki ani ke no'afea yafe vaya hapa'nopaiya'maki Anumaya Kotina ha'nepaikeno Fate Akufa Avamu'mo lo'kiya'aleti fala'kino male'nea ke nehe.

³ Nehea'maki Anumaya Koti avayafati hapai'nea ke huno fole ne'aiya ve'kamo'a vaya hapapaisike'a apaipafi afi'a lo'kiya vai'a malete'a maisaya ya hune'apateno keleti

lo'kiya ne'apamino hau hune'apateno hapa ne'maeyanaketapa ani yafe ani ke hisaya lo'kiya alisaya yafe lahapaino.

⁴ Fate fate apa'ke no'afea kefati apa'ke ne'aiya vaya'moki apa'kai'api apaipa ali'a lo'kiya vaisaya ya'api ne'apamea'maki Anumayamo avayafati hapapai'nea ke hu'a fole ne'aiya vaya'moki Yisasife afi'a aipafi male'naya vaya'aina hapa'ne'mae.

⁵ Lapa'kaeya mi'ko'amokitapa Fate Akufa Avamu'mo'a lapami'nea ke fate fate apa'ke no'afea kefati ke nehaya ke hisayana kanale'maki lapa'kaeya mi'ko'amokitapa Anumaya Koti avayafati hu'nea ke hutapa fole aisake'naena lusiya hu'na amuse hulapatekauve. Fate fate apa'ke no'afea kefati ke nehisake'aena Fate Akufa Avamu'mo'a mako ve'ka lo'kiya ya ami'nisikeno ani ke aino yahae hisike'a mi'ko Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'moki ne'afisakeno apaipa apa'kesa alino lo'kiya vaiseana hapa'makaya'maki ani ke eteno aino yahae hisea ve'ka o'mai'nisikeno'aena Anumayamo avayafati hu'nea ke huno fole ne'aiya ve'kamo'a no'afea ke fate fate apa'kefati nehea ve'ka ako akase'nea'maki ani ke aino yahae hiseana kanale huno hapa'makaiye.

⁶ Ani yafe nepu nasakitapa lapa'kaeyate esoa afina fate fate apa'ke o'afi'nisoa kefati ke lahapa'nepaisuketapa ani ke o'afisayana ani kemo'a hana kava huno lahapa'makaiye? Lahapa'o'makaiya'maki Anumayamo lo'kiya'aleti akaeya kemo aepa'a afi'na alakepa hu'noanake'na hu'na fole aike Anumayamo'a fala'kino male'nea

ke nahapaisike'na hu'na fole aike mako ke Anumayamo avayafati nahapai'nea ke hu'na lahapapaike Anumayamo ke ali'na lapaya hisoa kava'mo'a kanale lahapa'makaiye.

Lakaeya Anumayamo ke hukefena lakaiti lake-fati hapapaisune.

⁷ Ani hu'nea kava'mo avamete vaya'moki avamu o'male'nea yapati kapufa nehu'a hotalo ne'ai'a kita ne'amaki'a akilaka o'ae yakame nehisyana hana'ya hu'a vaya'moki “Ina yakame nehae.” hu'a apa'kesa afikae?

⁸ Mako kumate kame hukefe nehisakeno ufe akaya'maki ani ufe'mo'a ake aino alakepa ohisike'a afi'a alakepa ohisyana kame hu vaya'moki hana kava hu'a afite'a kame hisaya ya ali'a avatati hukae?

⁹ Ani kava hutapa lapa'kaeya fate fate apa'ke no'afea kefati vaya'moki o'afisaya ke hisayana hana kava hu'a ani ke afikae? O'afikaya'maki ani ke yasimo nehea kava huno fanane huke.

¹⁰ Lamake ma mopale vaya'moki fate fate apa'ke ne'aiya'maki mi'ko ani apa'ke afa ya o'male'nea'maki ani apa'ke ne'afea vaya'mokike ani kemo aepa'a afikae.

¹¹ Afikaya'maki mako ve'kamo'a fate kefati o'afisoa ke hisike'naena “O'afoa ke neheana alu koteka ve'ka mai'neanake'na ani ve'ka'ae lo'ka'na o'maikoe.” hu'na hukoa'maki ani ve'kamo'a nakaeyafe “Alu koteka ve'ka mai'ne.” huno huke. Ani yafe vaya hapa'maesake'a afi'a alakepa hisaya yafe afisaya ke'afati'ke Anumaya Koti ke hike'a afeo.

12 Lapa'kaeya Anumayamo ali'ya alisaya yafe Fate Akufa Avamu'mo'a lo'kiya ya'a lapamisea yafe lusiya huno nelahapaiki Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya hapa'maesake'a lo'kiya vai'a alopa hesaya ali'ya'mo lo'kiya ya'a alisaya yafe lusiya huno lapa'kaeya lahapaino.

Fate fate apa'ke no'afea kefati nehaya kavafe Polo'a hu'ne.

13 Ani yafe fate fate apa'ke no'afea kefati ne'aiya ve'kamo'a ani ke eteno aino yahae hisea lo'kiya ya'a alisea yafe Anumayamoteka ke huno afikese.

14 Fate fate apa'ke no'afoa kefati Anumayamoteka ke hu'na afikesoana naku mafa'ne'amo'ke ani ke afine'kea'maki nakesa'amo'a ani ke o'afino afa'a ne'maiye.

15 Ani yafe na kava hisoe? Fate Akufa Avamu'mo'a ne'namea fate fate apa'ke o'afi'noa kefati naku mafa'nemo'a Anumayamoteka ke huno afine'kesike'naena nakesafati'ae Anumayamoteka ke hu'na afikekauve. Ani kava hu'na mono yakame Fate Akufa Avamu'mo'a ne'namea ke nakesafati no'afoa ke naku mafa'nemo'a hisike'naena nakesafati'ae mono yakame hukoe.

16 Hukoa'maki kakaeya ani kava ohisanana kaku mafa'nemo'a nehea ke kakesamo'a o'afisea ke fate fate apa'kefati nehea kefi Anumayamo aki alino asaka nehisiko'a ani kava o'ake'nisaya vaya'moki hana'ya hu'a "Lamake nehe." nehu'a Anumayamo aki ali'a asaka hisae? Ani hisana ke o'afi'naya yafe "Lamake." hu'a ohukae.

17 Lamake kakaeya Anumayamoteka kanale ya hu'ka amuse nehu'ka aki ali'ka asaka

hu'nana'maki apa'kaeya o'afisayana apaipa ali'ka lo'kiya vai o'apate'ka hapa'o'makane.

¹⁸ Lapa'kaeya fate fate apa'ke no'afea kefati nehaya ke aise'a nehaya'maki nakaeya mi'koma'a lapa'kase'na no'afoa ke fate fate apa'kefati ne'aiya ke lusiya hu'na nehoya yafe Anumayamoteka amuse nehoe.

¹⁹ Amuse nehoya'maki Yisasi ke afisaya yafe vaya ali'a atalu hu'nisayapi ali'na lapaya hisuketapa afitapa alakepa hisaya yafe lapa'kaitapi lapa'kefati aise ke naya mako kaya'a ke (5) lahapapaisoa kava'mo'a ala kemo'a nayatalama'a tauseni (10,000) ke fate fate apa'ke no'afoa kefati ne'auva ke ako akase'ne.

²⁰ Akase'nea yafe nepu nasakitapa Fate Akufa Avamu'mo'a lo'kiya ya'a lapamisea yafe lahapapai'noa ke fa'ko hutapa afeo. Kositetapa mafa'nemoki ne'afea lapaipa lapa'kesa o'afeo. Hao'otake kava hisaya yafe aise nute mafa'nekana hutapa maiyo hu'na nehoya'maki lapaipa lapa'kesa ne'afea kavafe kanale hutapa vayatamamoki ne'afea kava hutapa lapa'kesa afitapa ke alitapa fa'ko hutapa maiyo.

²¹ Anumayamo avopi inake huno kamale'nayane

Akaina a'kame'ya ami'naya Yuta vaya'aife Anumayamo'a a'ke'ainaka inake huno hu'neane "Nakaeya vaya'aife fate apake ne'aiya vaya'moki apavayafati hapapaisuke'a ani kava hu'a nakaeya ke afi'a a'kame o'malekae." huno hu'neane.

²² Ani ke hu'nea yafe fate fate apa'ke o'afea kefati nehea ke nehisake'a Yisasi ke no'afea vaya'moki

huno nehea avame ya ne'afi'a "Anumaya Koti'a lo'kiya'a hane'ne. Anumayamo ke lamake nehe." hu'a hisaya yafe apave nelea'maki ani avame yana Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'aife ohu'nea'maki Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'aife Anumaya Koti avayafati ke mako vaya hapaisike'a hu'a fole aisakeno hapa'makaiye.

²³ Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya ali'a atalu hu'ne'a mi'ko vaya'moki fate fate apa'ke no'afea kefati apa'ke ne'aisake'a mako vaya'moki ani kavafe o'afi'nisaya vaya'ae Yisasi ke no'afea vaya'ae e'a mai'ne'a afite'a "Anekinaki vaya mai'nae." hu'a hukae.

²⁴ Hukaya'maki mi'ko vaya'moki Anumayamo'a avayafati hapapai'nea ke hu'a fole ne'aisake'a ani kavafe o'afi'nisaya vaya'ae Yisasi ke no'afea vaya'ae hai'a mai'ne'a ne'afikeno Yisasife hu'naya kemo'a apaipa hanino ki'netakino hao'otake kava hu'naya yafe kake hupateteno alino fa'ko hapauke.

²⁵ Alino fa'ko nehisike'a apaipafi fala'kino hane'nea ya'api alino fole aine'apatesike'a apa'kesa afite'a mopafi apaukosalekati ape hu'ne'a Anumaya Koti aki ali'a asaka nehu'a "Lamake Anumaya Koti'a lapa'kaeya folakapi mai'ne." hu'a hukae.

Anumayamo aki alita asaka hukefena mi'ko alakepa kava'ake hisune.

²⁶ Nepu nasakitapa ani yafe na kava hisune? Alitapa atalu hisaya afina lapaote lapaote avatati hutetapa mako ve'kamo'a Yisasife yakame nehisikeno mako ve'kamo'a Anumaya Koti ke

alino lapaya hino. Mako ve'kamo'a Anumayamo'a fala'kino male'nea ke meni Anumayamo'a ha'nepaisikeno huno fole ne'aisikeno mako ve'kamo'a Fate Akufa Avamu'mo'a ami'nea fate fate apa'ke no'afea kefati nehisikeno mako ve'kamo'a ani ke afiteno aino yahae huno lahapapaino. Ani kava nehutapa vaya apaipa alitapa lo'kiya vaisaya yafe'ke heo.

²⁷ Mako ve'kamo'a Fate Akufa Avamu'mo'a ami'nea fate fate apa'ke no'afea kefati nehisike'a nesu vaya'moki ani ke ohisae. Ohisafa aolefi aole'ae mako'ae vaya'mokike apaote apaote nehisake'a ani ke ali'a ai'a yahae hu'a lahapaisae.

²⁸ Ani ke aino yahae huno lahapapaisea ve'ka o'mai'nisiketapaena mono nopi ani fate fate apa'ke no'afea kefati ohu'a apa'kai'apike maisayateka Anumayamofe ani ke hisae.

²⁹ Hisake'a aolefi aole'ae mako'ae vaya'moki Anumaya Koti avayafati hapapai'nea ke hu'a fole ne'aisake'a mi'ko vaya'moki ani ke ali'a fa'ko hu'a afeo.

³⁰ Ne'afisayapi mako ve'kamo'a mono ke nehikeno Anumayamo'a avayafati mako ve'ka ke hapapaisikeno'aena hokoteno ke nehisea ve'kamo'a ke ohuno mai'nisikeno ani ke hise.

³¹ Mi'ko vaya'moki afi'a alakepa hute'a mai'a lo'kiya vaisaya yafe mi'ko'amokitapa lapaote lapaote Anumaya Koti avayafati ke lahapapaisea ke hutapa fole aiyo.

³² Anumayamo avayafati hapa'nepaiya ke hu'a fole aisaya vaya'moki ani Fate Akufa Avamu'mo'a apami'nea lo'kiya ya'ape yakai'ne'a apa'kesa afi'a alakepa nehu'a ani ke hisaya kana'ae ohisaya

kana'ae apa'kai'api apaipa'ae apavayale'ae yakai'a maisae.

³³⁻³⁴ Anumaya Koti'a havikunaku kava hisaya yafe nohaiki yuna hetapa maisaya yafe'ke nehaiyanaketapa ke ohataketapa ani yafe lapaote lapaote ke hutapa fole aitapa maiyo.

Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'yaka ali'a atalu hu'a mai'naya afina a'nemoki mono nopi ke ohu'a vase hu'a maisae. Mosese avopi ani ke ako ka'nea yafe a'nemoki anau'apimoki apaiyafi mai'ne'a mono nopi ke afikaya'maki mono nopi mono ke ohisae.

³⁵ Mako kemo'a kana hapaisike'aena a'nemoki u'a no'apifi mai'ne'a anau'apimokife ani ke apafikekaya'maki a'nemoki mono nopi ke hisayana apavuya hu ya hane'ne.

³⁶ Ani ke “Olahaiya ke nehane.” hutapa nehafe? Yisasi kanale ke lapa'kaeyapati hokoteno fole ai'nife? “Lakaeyatike afi'none.” hutapa nehafe? Mani ke lapa'kaeya afi'naya'maki afitetapa vekano'kano oheo.

³⁷ Mako ve'kamo'a “Anumayamo'a avayafati ke nahapaike'na hu'na fole aisoa ve'ka Fate Akufa Avamu'mo'a lo'kiya nami'nike'na mai'noe.” hiseana mani ke apaumomo male'noa ke ma kamale'noa ke “Anumayamo'a ako hu'ne.” huno hise.

³⁸ Mako ve'kamo'a ani hu'noa ke “Lamake ke o'male'ne.” huno hisea ve'kae “Anumayamo avayafati nehea ke nohea ve'ka mai'ne.” hutapa heo.

³⁹ Nepu nasakitapa afeo. Anumayamo avayafati ke lahapapaisiketapa hutapa fole

aisaya lo'kiya yafe lusiya huno lahapaino. Lahapaukea'maki Fate Akufa Avamu'amo lo'kiya'aleti fate fate apa'ke no'afea kefati nehisaya vaya'aife “Oheo.” hutapa apatafa oheo.

⁴⁰ Apatafa ohukaya'maki “Anumayamo aki alitapa asaka hisune.” hutapaena alitapa atalu hu'netapa mono hukefena havikunaku kava ohutapa mi'ko alakepa kava'ake heo.

15

Kalaisi'a ako fali'neapati eteno hetine.

¹ Nepu nasakitapa Yisasi'a hulata'nea kavafe kanale ke ako lahapapai'noa ke ete'na lapa'kesa ali'na hao hukefe nehoe. Ani ke ako afitetapa atafa hutapa lapame'atiti nehae.

² Ani keleti Anumayamo'a lapa'ku lapame alino kati'ne. Ani kanale ke atafa huli'nisakeno Anumayamo'a lapa'ku lapame alino katikea'maki afa'a ameka lapa'kufaleti mako'ke mako'ke'mokitapa “Yisasife afi'na naipafi male'noe.” hutapa nehayana ani kava hu'naya ya'mo'a lapa'ku lapame alino no'kate.

³ Anumayamo'a nahapaikena ako afite'na hokote ke inake hu'na ako lahapapai'noe Anumayamo avopi hane'nea kate maleno Kalaisi'a hao'otake kava hu'nona yatifele fali'ne.

⁴ Falike'a kitetakeno akufa'a aole afina kelifi haneteno aole'ae mako'ae alea afina Anumaya Koti'a avopi hane'nea kate a'kame maleno Anumaya Koti'a fali'neapati alino hetite'ne.

⁵ Alino hetitetekeno Pita aulakale uno fole aiteno henaka'a akaeya layatala'a hano huno laiyalekati mako'ke alea anaka'aite uno fole ai'ne.

⁶ Fole aiteno henaka'a naya mako kaya'a alea hataleti'a (500) vaya'moki akaeyafe afi'a apaipafi male'naya vaya ali'a atalu hu'naya vaya'aite uno fole ai'ne. Ani vayapati mako vaya'a ako falitake'a makoma'a ofali'a afa'a mai'nae.

⁷ Mai'nakeno anile Yemisi mai'neate fole aiteno henaka'a mi'ko akaeya ke ne'afea anaka'aite fole ai'ne.

⁸⁻⁹ Ina kava huteno alaki henakalafa nakaeya Polo'na naulakale eno fole ai'ne. Nakaeya lusiya hu'na Kalaisi a'kame ne'vaya vaya ali'na haviya hupate'noa yafenake'na afa ve'kakana hu'noke'a mi'ko Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'moki nakaeya ako nakase'nae. Nakase'naya yafe nakaeyafe inake nehae “Yisasi ke ne'afikeno hute'nea ve'kakana ohu'nane.” hu'a hunate'naya ve'ka mai'noe. Mai'noa'maki Kalaisi'a faliteno nakaeyate fole aikeno a'mo'a mafa'ne alitesea kana fole o'ai'nikeno mafa'ne alite'nea kava huno Anumaya Koti'a akai'a mafa'ne'a alinate'ne.

¹⁰ Alinateteno Anumaya Koti'a akai'a vaya alino kayone hu ya'a nami'nea yafe Yisasi ke ne'afukeno ali'ya'ale hunate'nea ve'ka mai'noe. Anumaya Koti vaya alino kayone hu ya'amo'a naya hike'na Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vayapati mako vaya'a nakaeya ako apa'kase'na ala ali'ya ali'noe. Ali'noa'maki nakaeyaomaki Anumaya Koti vaya alino kayone hu ya'amo'a naya nehuno nakaeya'ae lo'kano mai'nea yafe apa'kase'na ali'ya ali'noe.

¹¹ Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'moki Yisasi'a fali'neapati alino hetite'nea ke mako vaya'moki lahapapai'nafi nakaeya

lahapapai'noe? Lakaeya mi'ko'amokita mako'ke keke lahapapai'nonanaketapa afitapa lapaipafi male'nae.

Fali'naya vaya henaka'a mi'ko hetikae.

¹² Kalaisi'a ako fali'neapati heti'ne huta nehuna'maki na ya hiketapa lapa'kaeya folakapati mako vaya'moki inake hu'a nehae “Fali'nayapati ete'a he'otikae.” hutapa nehae?

¹³⁻¹⁴ Vaya fali'nayapati he'otisayana Kalaisi'ae ani kava huno fali'neapati he'oti'ninine. Kalaisina fali'neapati alino heti'o'ate'nininana nakaeya nehoha kemo'a afa kekana hisiketapa lapa'kaeya havikopa yafe afitapa lapaipafi malanine.

¹⁵ Anumaya Koti'a fali'naya vaya alino heti o'apate'nininana Kalaisina ani kava huno alino heti o'ate'nine. Lakaeya “Anumaya Koti'a Kalaisina ako alino hetite'ne.” huta nehuna kemo'a Anumaya Kotife kasuke hutonine.

¹⁶ Anumaya Koti'a vaya fali'nayapati alino heti o'apate'nininana Kalaisina ani kava huno fali'neapati alino heti o'ate'nine.

¹⁷ Inaki Kalaisina alino heti o'ate'nininana Kalaisife afitapa lapaipafi male'naya yatapimo'a afa ya'kana hukeyakeno hao'otake kava nehaya yatapimo'a nofi kilapate'nenolapatafa huno alaki nehinine.

¹⁸ Kalaisi'a he'oti'nininana Kalaisife afi'a apaipafi malet'e'a fali'naya vaya hani aku'ainaka akola apa'kafu kisea yapi ako mai'nanine.

¹⁹ Lakaeya Kalaisife afita laipafi male'neta lame'atiti nehuna ya'mo'a meni ma mopale maisuna kana'ale'ke laya hukeya'maki henaka'a faliteta ko'ku'napi ohainine Yisasi ke no'afea

vaya'moki lusiya hu'a lakaeyafe hapau'ke fo'ke hunelate'a inake hukae “Kalaisife afitapa lapaipafi male'naya yatapimo'a afa ya'kana nehe.” hu'a hinina'maki “Henaka fole aisea ya lamake hane'ne.” huta lame'atiti nehune.

²⁰ Lamake hokoteno Kalaisina fali'neapati ako alino hetite'neanakeno henaka'a ani kava huno fali'naya veya alino hetipatekaiye.

²¹ Atamu'a mako'ke'mo'a hao'otake kava hu'nea kavateti falisuna ya alino fole ai'nea'maki ani kava huno Kalaisi'a mako'ke'mo'a fali'neapati eteno heti'nea yafe lakaeya'ae ani kava huta faliteta eteta hetikune.

²² Mi'ko veya'mokita hokote afotimo'a Atamu'a mai'nea yafenaketa lakaeya mi'ko'amokita akaeya hu'nea kava huta falikuna'maki Kalaisi'ae aita hapai'nona yafe mi'ko'amokita Kalaisi'a hu'nea kava huta eteta hetita maike maike hisuna lavamu'ae veya maikune.

²³ Maikuna'maki hokoteno Kalaisi'a ako heti'nea yafenakeno akaeya eteno esea afina Kalaisife afi'a apaipafi malete'a mi'ko fali'nisaya vayana hetikae. Anumaya Koti'a Kalaisina alino hetite'nea kana'a ako malete'neanakeno lakaeya'ae fali'nisunapati hetisuna kana'ae ako male male'ne.

²⁴ Male male'neanakeno alino heti ne'apatesikeno mi'ko ya hano hu'nisikeno Yisasi'a mi'ko mopale kava veya'ae Anumaya Koti kame veya'ae lo'kiya'api hane'nea Sata afe'yaka'ae mi'ko lo'kiya'api'ae apa'kaseno alino fanane hupateteno Kalaisi'a akai'a kava yakai ne'apatea veya Anumaya Koti afo'amo kava yakaipatesea yafe apavaleno aiya'afi apatekaiye.

25 Kalaisi'a kame vaya'amoki lo'kiya'api apa'kaseno alino fanane hutalesea yafe mi'ko yate kava yakaima yakaima haika.

26 Mi'ko hai'o'ae kame ya'a ako hano avayatale'neanakeno henaka yana fali ya'mo'a kame fai nelatea ya'mo lo'kiya'a Kalaisi'a ako akase'neanakeno hano fanane hutalekaiye.

27 Kalaisife Anumaya Koti avopi inake huno kamale'neane
 “Anumaya Koti'a mi'ko yana Yisasi aiyafi kava yakaisea yafe alino male'ne.” huno avopi kamale'neane.

Kamale'nea'maki Anumaya Koti ala kava ve'ka mai'neanakeno Yisasi aiyafi mi'ko ya alino male'nea Anumaya Kotina Kalaisi'a kava yakai o'atekaiye.

28 Yakai o'atekaiya'maki Anumaya Koti'a mi'ko ya apa'kaseno kava mai'neanakeno mi'ko'amokitale hokote kava ve'kati maisea yafe mafa'ne'a Kalaisi'a mi'ko ya apa'kaseno kava yakai'nea afina akai'a afo'amofe “Kaiya'afi maikoanake'ka nakaeya kava yakainatekane.” huke.

29 Mako vaya'moki “Fali'naya vaya'aina hapa'maesunafe mono li falelateo.” hake'a fale ne'apatae. Fali'naya vaya he'otisayana na'ya hike'a fali'naya vaya'aife li fale ne'apatae? Ani fali'nayapati he'otisaya vaya hapa'maesaya yafe li falesayana anekinaki kava nehae.

30 Nehaya'maki lakaeya Anumaya Koti ke huta fole ne'aunake'a mi'ko afina kayo lamiketa falisuna kava nehuna'maki “Faliteta fali'naya vaya'ae hetikune.” huta lakesa o'afi'nininana ani Anumaya Koti ke ohinine.

³¹ Nepu nasakitapa mako'ae ke hukoanaki afeo. Yisasi Kalaisi Anumayatimo'ae lo'ka'na mai'ne'na akaeya ke lahapapauketapa afi'naya yafe lusiya hu'na amusetapi nehoha yafe lamake hu'na lahapa'nepauve mi'ko afina Yisasi ke hu'na fole aisoa yafe “Meni nahaesake'na falisufi?” hu'nae nehoe.

³² Efesasi mai'noke'a ani kumate vaya'moki afela kalakana hu'a kave ne'ai'a Yisasi ke hapa'nepauva yafe lusiya hu'a kayo namaki'nae. Nakufa ali'na asaka hisoa yafe ani Yisasi ke hu'nofe fali'nisaya vaya he'otisyana ani havi kava hunate'naya yafe anona'a hana'ya hu'na kanale miya alisoe? Fali'nisaya vaya he'otisyana mopale vaya'moki nehaya kava hisune. Inake nehae

“Eka falisufi olaka falisufi afa'a mai'neta li'ae ne'ya'ae kanale neta maisune.” hu'a nehae.

³³ Nehaya'maki ani kasuke nehaya vayafe maitapa halove heo. Mako vaya'moki inake hu'a nehae “Kanale hu'a ne'maiya vaya'moki hao'otake kava nehaya vaya'ae lo'ka'a maisayana ali'a haviya hupatekae.” hu'a nehae.

³⁴ Mako vaya'moki Anumaya Koti ke o'afi'naya yafe lapavuya hisae. Ali'na lapauna hesuketapa lapaipa aitapa yahae nehutapa hao'otake kava nehaya kavatapi ataleo hu'nae nehoe.

Faliteta eteta hetisunana fate akufa lakufa ka-like.

³⁵ Mako ve'kamoka inake hu'ka nafikekane “Fali'naya vayana apa'kufa ako kasali'nea'maki hana'ya hu'a hetikae? Fali'nisaya vaya hetisayana

hana akufa apa'kufa'ae vava fole aikae?" hu'ka nafikekane.

³⁶ Ani ke nafikesana ve'kamoka kakesa o'afi'ka aneki ne'malape? Avina ya mopafi ha'kale male'nisanakeno hokoteno alulu o'aiseana ohakekaiye.

³⁷ Ha'kale male'nana avina ya'mo'a hakeateka faimale'nana avina ya'kana nohea'maki aise avina alaka'ake kile avinafi aki'ae aka'ae avina ya aise ya'atato ha'kalonakeno avina'a fanane nehikeno ne'ya'a fole aiyateka fate akufa ne'ya'a fole ne'aiye.

³⁸ Anumaya Koti'a akai'a nehaiya kava huno mi'ko avina ya'mo'a yosa'afi haita'afi fate fate apa'kufa apamike'a hake'nae. Ani apamike'a hake'naya akufa kava huno Anumaya Koti'a fali'naya vava'aina fate akufa apa'kufa alino hapapatesike'a hetikae.

³⁹ Mi'ko ya'moki mako'ke akufa apa'kufa o'kali'ne. Vayana fate lakufa kali'ne. Afu kala fate apa'kufa kali'ne. Namayaka fate apa'kufa kali'ne. Faya'yaka fate apa'kufa kali'ne.

⁴⁰ Ko'ku'nate mai'naya ya fate apa'kufa k alike'a mopale mai'naya ya'moki ani ya hu'a fate apa'kufa kali'ne. Mopale ya'moki konakali'api hane'nikeno ko'ku'nate ya'moki'ae ani kava huno konakali'api hane'ne.

⁴¹ Yakemo'a fate akufa konakali ya'a hane'nikeno ani kava huno i'ka'mo'a fate konakali ya'a hane'nikeno sanafi'yakamoki'ae ani kava hu'a fate akufa konakali ya'api hane'nea'maki mako sanafi'mo'a fate kava huno ano ha nelea'maki mako sanafi'amoki fate akufa kava hu'a a'a ha nelae.

⁴² Fali vaya'moki ani akufa kava hu'a fali'nayapati ete'a hetisayana fate akufa apa'kufa'ae hetikae. Faliketa kipate'nona vayana kasalisea apa'kufa hane'nea'maki ete'a hetisaya apa'kufamo'a o'kasalino akola haneke haneke hisea apa'kufa'ae hetikae.

⁴³ Faliketa kipate'nona apa'kufa apavuya nehea hao'otake apa'kufa hane'nea'maki fali'nayapati ete'a hetisayana kanale konakali'a hane'nea apa'kufa'ae hetikae. Faliketa kipate'nona apa'kufa alaki lo'kiya'a o'male apa'kufa hane'nea'maki ete'a hetisaya apa'kufa lusi lo'kiya'a hane'nea apa'kufa hane'nisike'a heti'a lo'kiya vai'a maikae.

⁴⁴ Faliketa kipate'nona apa'kufa ma mopale apa'kufa hane'neanake'a ete'a heti'a alisaya apa'kufa ko'ku'napi maisaya apa'kufa fole aike. Meni mopale maisuna lakufa hane'niseana ko'ku'napi maisuna lakufa'ae hane'ne.

⁴⁵ Hane'nea yafe Anumaya Koti avopi inake huno kamale'neane

“Anumaya Koti'a hokote ve'ka Atamuna avamu amikeno aliteno haekafa ve'ka fole ai'ne.”
huno avopi kamale'neane.

Kamale'nea'maki henaka fole ai'nea Atamu'a Yisasi'a ko'ku'napi maike maike hisaya apavamu apamisea yafe fole ai'ne.

⁴⁶ Ani kava hu'na'a avamete hokoteno ko'ku'napi maisuna lakufa fole o'ai'nea'maki hokoteno mopale maisuna lakufa fole ai'neanakeno henaka'a ko'ku'napi maisuna lakufa fole aike.

⁴⁷ Hokoteno fole ai'nea ve'ka Atamuna mopaleti alino kalifateno alo hute'nea'maki henaka fole

ai'nea ve'ka Yisasi'a ko'ku'napakati e'ne.

⁴⁸ Mopale mai'naya vayana mopaleti alo humale'nea ve'kakana vaya mai'naya'maki ko'ku'napaka haisaya vayana ko'ku'napakati e'nea ve'kakana vaya mai'nae.

⁴⁹ Meni mopaleti alo humale'nea ve'kamo akufa'ae vaya mai'nona'maki henaka'a ko'ku'napakati e'nea ve'kamo akufakana lakufa kalike.

⁵⁰ Nepu nasakitapa ma yafe lahapa'nepauki afeo mopafi mai'nona lakufamo'a Anumaya Koti kava yakaisea kumate haino kanale'nale ya o'alikeanakeno mopafi kasalino fanane hisea lakufakeno maike maike hisuna kumate alaki ohaike.

⁵¹ Anumaya Koti'a fala'kino male'nea ke lahapa'nepauki afeo Yisasife afito laipafi male'nona vaya'mokita mi'ko ofalita afa'a mai'nisunakeno makale mi'ko'amokita fate akufa lakufa alino hapakaiye.

⁵² Ma mopa hano hisea afina ko'ku'napakati henaka ufe ake ne'aisikeno makale'a laulakamo'a fali kakeno halai nehea avamete kava huno Yisasi'a fole ne'aisike'a ako fali'naya vaya'moki heti'a akola maike maike hisaya apa'kufa alitesaketa ofalita afa'a mai'nona vayana ani'ale maike maike hisuna lakufa alino hapakaiye.

⁵³ Mopale mai'nona lakufa kasalikea'maki henaka'a o'kasalisea lakufa alino hapakaiye. Falisuna lakufa meni hane'nea'maki henaka'a ofalita akola maike maike hisuna lakufa alino hapakaiye.

⁵⁴⁻⁵⁵ Anumaya Koti avopi inake huno kamale'neane

“Maike maike hu ya'mo'a fali yana alaki akase'ne.
 Fali ya'moka lakasesana lo'kiya'ka
 hanate hane'ne? Fali ya'moka vaya'moki
 apa'kufa hanike hatakauke hu'ka hapa'ka
 kine'apatana lo'kiya'ka hanate hane'ne?”
 huno avopi ka'neane.

Ka'nea'maki ne'kasalea lakufa fanane hisikeno
 o'kasalisea lakufa alino hapaeseana vaya fali
 ya fanane hisikeno ofalita maike maike hisuna
 lakufa alino hapalateseana mani avopi ka'nea
 Anumaya Koti ke ako fole ai'neanakeno ne'ya'a
 alitekeno lamake huke.

⁵⁶ Hanike hatakauke huno hapano kine'apatea
 lo'kiya'a hao'otake kava nehuna ya hane'nea'maki
 hao'otake kava nehuna ya'mo lo'kiya'a Anumaya
 Koti ke male male'nea ke a'kame o'male'nona yafe
 lo'kiya'a ali'ne.

⁵⁷ Ali'nea'maki Anumayati Yisasi Kalaisi'a falino
 lakaeya laha'ma'nea yafe falisuna ya'mo kana
 nelahaiya ya ako ane'kasone. Anumaya Koti'a
 lo'kiya'a ako lami'neanaketa ani yana ane'kasona
 yafe Anumaya Koti aki alita asaka nehuta amuse
 hune'atone.

⁵⁸ Fali ya ane'kasona yafe nakaeya ne'nahaiya
 nepu nasa'nimokitapa Yisasife afitapa lapaipafi
 male'naya yana lo'kiya vai'tapa ali'netapa
 hetitapa fate fate kate alaki o'veo. Maitapa lo'kiya
 vai'netapa Anumayamo ali'ya lusiya hutapa aleo.
 Lakaeya ako afi'none Anumayamo'ae aitapa
 kama'netapa ali'ya'a alisayana afa ali'ya no'aliki
 kanale miya alisaya ali'ya ne'ale.

Yisasife afi'a apaipafi male'naya vava hapa'maesaya moni alitapa atalu heo hu'nea ke.

¹ Yutia koteka mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vava hapa'maesaya moni apamisaya ke hu'kefe hoe. Kalesia koteka mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vava'aife nakaeya ani ke ako hapapai'noanaki lapa'kaeya'ae ani hapapai'noa kava heo.

² Nakaeya esoa afina ani monie ke hisoa yafe no'nahaiki lapa'kaeya mi'ko ali'ya kanafaka alisaya monifati Sota'ae Sota'ae fa'ko hutapa no-tapifi malete malete heo.

³ Alitapa malete malete nehisake'na nakaeya esoa afina lapa'kaeya nelahapaisea vayafe "Kakaeyae." hutesake'na avo ka'na ani vava apamite'na hupatesuke'a avo'ae apamisaya moni'ae ne'ali'a Yelusalemu kumate ukae.

⁴ Ukaya'maki nakaeya visoa nakesa hisike'naena apa'kaeya'ae lo'ka'na ukoe.

Polo'a Kolini mai'naya vava uno apa'kesea yafe hu'ne.

⁵ Masetonia koteka ka male'na visoa yafe nakesa ne'afoa'maki u'na o'maikufa lapa'kaeya'ae e'na maikoe.

⁶⁻⁷ Anumayamo'a huno kanale hunate-sike'naena nakaeya mako'ae yatala kana lapa'kaeya'ae maisoa nakesa ne'afoa yafe meni afina lapa'kaeyateka u'na lapa'kete'na makale lapatale'na visoa yafe no'nahaiyanake'na u'na lapa'kaeya'ae yatala kana maisoa yafe nahaisike'naena lapa'kaeya'ae mai'nisukeno ko ne'aiya i'ka avaya atesike'na alu kumate

ukefe nehisuketapaena nakaeya naha'matapa ka valinatesake'na ukoe.

⁸⁻⁹ Meni Efesasi kumate mai'nokeno Anumaya Koti'a akaeya ke hapapaisoa yafe ka vali nateteno ani ali'ya namike'na lusiya hu'na ke hapa'nepauke'a nesu vaya'moki ke ne'afea'maki ani kemo kame vaya'a nesu'yate mai'nae. Mai'naya'maki anile mai'nisuke'a ne'ya afuleke'a amuse nehu'a emu kisaya kana (Peti'kosi kana) va'yi hutesike'na ukoe.

¹⁰ Nakaeya Anumayamo ali'ya ne'aloa kava huno Timoti'a ani kava huno Anumayamo ali'ya ne'aleanakeno lapa'kaeyate visiketapaena kanale'ya hutapa yakaitekeno aipa falu hisea ya huno lapa'kaeya'ae maino.

¹¹ Kanale huno mai'nisiketapa haviku lapa'kame'ya ami'yafenaki lapa'kame'ya o'amisakeno mai'nenno lapataleno nakaeyateka ako ekefe nehisiketapaena ha'matapa ka valitesakeno aipamo'a falu nehisikeno nakaeya mai'noateka kanale huno ese. Akaeya'ae mako nafu'nakanaki'ae nakaeyateka esaya yafe apa'keva mai'noe.

¹² Apolosina nakana'nimofe nehoe. “Mako nafu'nakana'ae Kolini kumate uvo.” hu'na lo'kiya ke hapai'noa'maki akaeya meni o'visea akesa ne'afeanakeno “Visoa kana'ni'a hane'nisike'naena ukoe.” huno hu'neanakeno henaka'a lapa'kaeyate uke.

Atupale ke.

¹³ Lapa'kaeya kava yakai'netapa Yisasife afi-tapa lapaipafi male'naya yatapi atafa hutapa alaki

huli'netapa koli ohutapa hetitapa lo'kiya vaitapa maiyo.

¹⁴ Mi'ko kava hukefena vayatapimokife lahapau lapayamopafati nelahapaisiketapa ani kava heo.

¹⁵ Lapa'kaeya Setefanasife afi'nayana A'kaiya koteka mai'nenō akaeya'ae anaka'a'ae hokote'a apaipa ai'a yahae hute'a Yisasife afi'a apaipafi malete'a fate ali'ya o'ali'a mi'ko afina Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya hapa'ma'nae.

¹⁶ Hapa'ma'nayanaketapa lapa'kaeya nepu nasakitapa apa'kaeya apaiya'afi mai'netapa mi'ko apa'kaeya'ae lo'ka'a Anumaya Koti ali'ya ne'alea vaya'ai apaiyafi mai'netapa apa'kaeya ke afitapa a'kame maleo.

¹⁷ Lapa'kaeya alule mai'naya yafe nakesa ne'afōa'maki meni Setefanasi'ae Fotunatasi'ae A'kai'kasi'ae nakaeyateka ne'ake'na apa'koa yafe lusi amuse nehoe.

¹⁸ Lapa'kaeya folakapati e'ne'a lapa'kaeyafe nahapaikeno naipamo'a falu ne'nahaikeno kanale hu'na amuse nehoe. Amuse nehōa yafe lapa'kaeya lapaipamo'a ani kava huno kanale hu'nisiketapa lapa'kaeyate ete'a visaketapaena ani kava hu'naya vayafe amuse nehutapa apa'ki alitapa asaka heo.

¹⁹ Esia aupalika fate fate kumate mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya ali'a atalu hu'naya vaya'moki hu'a falu fala hunelapatae. A'kuvila'ae Palisila'ae ana'kaeya nopi ali'a atalu hu'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'moki Anumayamo'ae lo'ka'a mai'ne'a hu'a falu fala hunelapatae.

²⁰ Mi'ko male mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'moki hu'a falu fala hunelapatae.

Lapa'kaeya Anumaya Koti anaka mai'naya yafe mi'ko'amokitapa lapaya i'ami o'ami hutapa maiyo.

²¹ Mani ke mako ve'ka hapaukeno ka'nea'maki mani atupale avona nakai'ni Polo'na nayapati ka'na nelapamoe.

²² Anumayamofe hau ayamopafati nohaisea ve'ka Anumaya Koti'a lusiya huno alino haviya hutese. “Anumayamoka makale eno.” hu'nae nehoe.

²³ Anumayati Yisasi'a vaya alino kayone hu ya'amo'a lapa'kaeya'ae hanese hu'nae nehoe.

²⁴ Yisasi Kalaisi'ae ai'na kama'na mai'ne'na lapa'kaeyafe lusiya huno nahau nayamopafati ne'nahaiye. Lamake.

Anumaya Koti'a Saufa Lami'nea Ke
The New Testament in the Inoke-Yate Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Inoke-Yate long Niugini
copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inoke-Yate

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

76c8ec82-f78f-59ba-820f-87366bb1497f